

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
Факультет фінансів**

Кафедра фінансів імені Віктора Федосова

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«Фінанси»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	07 «Управління та адміністрування»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Форма навчання: *дистанційна*

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Фінансовий контроль у сфері публічних закупівель і особливості його розвитку в Україні»

здобувача Мілих Богдана Руслановича

(підпис)

Науковий керівник: к.е.н., доцент Степура Марина Михайлівна

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти
Завідувач кафедри: д.е.н., професор В. Опарін

(підпис)

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ	7
1.1 Економічний зміст та необхідність фінансового контролю у сфері публічних закупівель	7
1.2 Нормативно-правове забезпечення фінансового контролю та моніторингу публічних закупівель в Україні.....	10
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ	21
2.1 Вітчизняна практика здійснення фінансового контролю у сфері публічних закупівель	21
2.2 Індикатори і показники, що характеризують основні порушення у процесі моніторингу закупівель.....	25
2.3 Оцінка тенденцій та ризиків процесу публічних закупівель в Україні.....	35
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ.....	40
3.1 Світовий досвід контролю в сфері публічних закупівель та доцільність його використання в Україні	40
3.2 Ключові проблеми та вектори розвитку фінансового контролю у сфері публічних закупівель в Україні в контексті європейської інтеграції	45
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Тема фінансового контролю у сфері державних закупівель вельми актуальна для українського контексту, оскільки за останні роки країна зазнала значних змін у своїх зусиллях по боротьбі з корупцією та підвищенню прозорості державних витрат. Державні закупівлі є найважливішою сферою уваги, оскільки вони передбачають виділення значних обсягів державних коштів для надання товарів, робіт і послуг уряду. Ефективний фінансовий контроль необхідний для забезпечення того, щоб процеси державних закупівель були справедливими, прозорими та ефективними. Тому розробка більш ефективних механізмів фінансового контролю, включаючи вдосконалений нагляд та моніторинг процесів закупівель, має вирішальне значення для забезпечення відповідального та ефективного використання державних коштів. Покращуючи фінансовий контроль та забезпечуючи прозорість та підзвітність у процесах державних закупівель, Україна може сприяти економічному зростанню, соціальному добробуту та стабільності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику здійснення контролю у сфері публічних закупівель досліджували у своїх працях такі науковці як: Здирко Н. [27], Кириленко О. [28] Письменна М. [29], Ткаченко Н. [30], Фалко Ю. [31], Хорунжак Н. [32], Шалімова Н. [33] та ін. Проте, не зважаючи на значну кількість досліджень проблематики контролю у сфері публічних закупівель та значних зусиль керівництва держави щодо реформування системи публічних закупівель в Україні за останні роки, на практиці все ще мають місце випадки значних порушень норм законодавства у цій сфері, що посилює актуальність проблематики контролю і сфери публічних закупівель.

Мета й завдання дослідження даної бакалаврської роботи є дослідження теоретичних підвалин, правових основ функціонування фінансового контролю у

сфері публічних закупівель та надання рекомендацій щодо перспектив його розвитку в Україні в сучасних умовах.

Відповідно до поставленої мети бакалаврської роботи були визначені *наступні завдання*:

- дослідити теоретичні та правові аспекти організації фінансового контролю публічних закупівель;
- розглянути сутність публічних закупівель, зміст та необхідність фінансового контролю у цій сфері;
- охарактеризувати та проаналізувати нормативно-правове забезпечення фінансового контролю у сфері публічних закупівель в Україні;
- дослідити інформаційне забезпечення та систематизувати підстави для здійснення фінансового контролю публічних закупівель;
- за допомогою системи абсолютних та відносних показників проаналізувати основні порушення у процесі моніторингу закупівель та основні результати фінансового контролю публічних закупівель; визначити та обґрунтувати тенденції та ризики процесу публічних закупівель в Україні;
- визначити та обґрунтувати проблеми та перспективи розвитку фінансового контролю у сфері публічних закупівель в Україні;
- дослідити світовий досвід контролю в сфері закупівель;
- визначити ключові проблеми та вектори розвитку фінансового контролю у сфері публічних закупівель в Україні в контексті європейської інтеграції.

Об'єктом дослідження бакалаврської роботи є фінансовий контроль у сфері публічних закупівель.

Предметом дослідження бакалаврської роботи є теоретичні та практичні аспекти фінансового контролю моніторингу публічних закупівель.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в бакалаврській роботі були використані методи дослідження такі, як моделювання та прогнозування, зокрема, застосовано статистичні методи для моделювання та прогнозування ефективності фінансового контролю у сфері публічних закупівель в

Україні; спостереження та аналіз практики: ознайомлення з діючими процедурами, правилами, інструментами та практичними аспектами, що використовуються при здійсненні фінансового контролю; порівняння з міжнародними стандартами: проведено порівняльний аналіз міжнародних стандартів фінансового контролю в сфері публічних закупівель із практикою в Україні. Визначено відповідність України міжнародним нормам та запропоновано покращення; Аналіз літературних джерел: проведено огляд літератури та визначені ключові поняття, теорії, моделі та регуляторні акти, що стосуються фінансового контролю у публічних закупівлях.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів має велике значення. Теоретична значущість отриманих результатів полягає в розкритті та аналізі актуальної проблеми фінансового контролю в сфері публічних закупівель в Україні. Робота досліджує основні аспекти фінансового контролю, зокрема його роль, завдання та функції, а також особливості розвитку цього контролю в контексті публічних закупівель. Отримані результати дозволяють розкрити проблематику ефективного фінансового контролю в сфері публічних закупівель, виявити недоліки та ризики, що існують у цій сфері, а також запропонувати рекомендації щодо покращення системи фінансового контролю. Аналізуючи теоретичні аспекти фінансового контролю, робота сприяє розширенню наукових знань у цій галузі та розумінню принципів функціонування системи публічних закупівель в Україні. Методична значущість роботи полягає у використанні різноманітних методів та підходів для збору, аналізу та узагальнення інформації. Різні методи дослідження дозволили отримати об'єктивні результати та зробити належні висновки щодо фінансового контролю у сфері публічних закупівель в Україні. Практична значущість отриманих результатів полягає в тому, що рекомендації та висновки, сформульовані в роботі, можуть бути використані для поліпшення системи фінансового контролю в сфері публічних закупівель в Україні. Результати дослідження можуть бути корисні для органів державного управління, відповідальних за розвиток та контроль у сфері публічних закупівель, а також для практиків та дослідників, які цікавляться проблематикою фінансового контролю в цій сфері. Отже, отримані результати курсової роботи мають велике

теоретичне, методичне та практичне значення, оскільки вони сприяють поглибленню знань про фінансовий контроль у сфері публічних закупівель, виявленню недоліків та пропозиціям щодо їх вирішення, а також можуть бути використані для практичного вдосконалення системи фінансового контролю в Україні.

Інформаційною базою для виконання бакалаврської роботи є наукова література з обраної теми дослідження; законодавчі акти та нормативні документи, пов'язані з публічними закупівлями та фінансовим контролем в Україні (зокрема, Закон України “Про публічні закупівлі” [13], Закон України “Про фінансовий контроль у сфері державних закупівель” [14] та інші) Дослідження, наукові статті та публікації в галузі фінансового контролю та публічних закупівель в Україні; звіти та документи відповідних урядових органів, регуляторних органів та міжнародних організацій; матеріали та дослідження експертних груп, академічних інститутів та дослідницьких центрів; кейси, приклади та аналізи фінансового контролю в інших країнах, особливо тих, що мають схожі системи публічних закупівель.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

1.1 Економічний зміст та необхідність фінансового контролю у сфері публічних закупівель

У сучасному світі роль держави у регулюванні економіки стає все важливішою. Одним з ключових аспектів діяльності держави є публічні закупівлі, які мають велике економічне та соціальне значення. Від ефективності системи публічних закупівель залежить конкурентоспроможність національної економіки та рівень життя населення.

Зараз контроль публічних закупівель є особливо важливим в Україні з кількох причин:

Запобігання корупції: публічні закупівлі є однією з найбільш корупційно-вразливих сфер в Україні. Контроль над процесом закупівель допомагає запобігати корупції, уникати використання публічних коштів для особистої збагачення і забезпечувати прозорість та відкритість у витраті публічних ресурсів. Ефективне використання бюджетних коштів: Контроль над публічними закупівлями допомагає забезпечити ефективне використання бюджетних коштів. Це означає, що державні гроші спрямовуються на придбання товарів, робіт і послуг за найкращою ціною, якість яких відповідає встановленим стандартам. Це дозволяє уникати переплат та забезпечує раціональне використання коштів, що є особливо важливим у скрутні економічні часи.

Стимулювання конкуренції: Контроль публічних закупівель сприяє стимулюванню конкуренції серед постачальників товарів та послуг. Це допомагає забезпечити доступ до ринку для нових учасників та малих підприємств, що сприяє інноваціям, підвищенню якості та зниженню цін.

Розвиток транспарентності: Контроль публічних закупівель сприяє розвитку транспарентності та відкритості діяльності органів влади. Забезпечення

публічного доступу до інформації про закупівлі, включаючи умови, процедури та результати, дозволяє громадськості відслідковувати витрати державних коштів та контролювати дії замовників.

Міжнародні зобов'язання: Україна має зобов'язання перед міжнародними організаціями, зокрема Європейським Союзом, щодо впровадження ефективних механізмів контролю публічних закупівель. Це необхідно для підтримки інтеграції, розвитку торгівлі та залучення іноземних інвестицій. Усі ці фактори підкреслюють важливість контролю публічних закупівель в Україні, який сприяє боротьбі з корупцією, ефективному використанню бюджетних коштів, розвитку конкуренції та підвищенню транспарентності та довіри до державних інституцій.

Фінансовий контроль у сфері публічних закупівель є необхідним інструментом для забезпечення прозорості та ефективності витрачання публічних коштів. Основним завданням цього контролю є виявлення та запобігання порушень законодавства, а також контроль за дотриманням фінансової дисципліни. Тому зараз це актуально розглянути саме економічний зміст та необхідність фінансового контролю у сфері публічних закупівель, а також проаналізувати основні методи контролю та можливості їх вдосконалення.

Якщо говорити про фінансовий контроль як систему заходів, спрямованих на забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів, контроль за виконанням бюджетів, а також дотриманням фінансової дисципліни та законодавства [1]. Фінансовий контроль може бути внутрішнім та зовнішнім. Внутрішній фінансовий контроль здійснюється в межах організації та спрямований на забезпечення ефективності та прозорості внутрішніх процесів. Зовнішній фінансовий контроль здійснюється контролюючими органами держави, такими як аудиторські служби, податкові та фінансові інспекції, та має на меті забезпечити дотримання законодавства та контроль за використанням публічних коштів [2].

Фінансовий контроль у сфері публічних закупівель має значне економічне значення. Він сприяє забезпеченню ефективного використання публічних коштів, а також зменшенню корупційних ризиків. Контроль за закупівлями допомагає забезпечити дотримання законодавства, зокрема вимог щодо конкурентності,

прозорості та відкритості [3]. Він також сприяє підвищенню якості товарів та послуг, які закупаються за рахунок публічних коштів, тим самим покращуючи загальний рівень життя населення.

До основних методів фінансового контролю у сфері публічних закупівель можна віднести *наступні*:

- аудит публічних закупівель: перевірка закупівельних процедур з метою виявлення порушень законодавства, а також оцінка ефективності та економічної доцільності закупівель [4].
- моніторинг публічних закупівель: систематичний збір, аналіз та використання інформації про закупівлі для контролю за дотриманням законодавства та оцінки ефективності закупівель [5].
- регуляторний контроль: здійснення контролю за діяльністю органів та підприємств, які здійснюють закупівлі, з метою виявлення порушень законодавства та запобігання корупційним ризикам [6].
- фінансова інспекція: перевірка дотримання фінансової дисципліни та законодавства з боку учасників закупівельних процесів [7].

Однією з основних проблем фінансового контролю у сфері публічних закупівель є недостатня прозорість та інформаційна відкритість закупівельних процедур. Це може призводити до зловживань та корупційних ризиків.

Шляхи вдосконалення фінансового контролю у сфері публічних закупівель можуть включати:

- розвиток електронної системи закупівель, що сприятиме підвищенню прозорості та інформаційної доступності процесів закупівель [8];
- впровадження системи ризик-орієнтованого контролю, яка передбачає встановлення пріоритетів контролю на основі аналізу ризиків [9];
- забезпечення незалежності контролюючих органів та зміцнення їх матеріально-технічної бази для підвищення ефективності контролю [10];
- проведення регулярних навчань та підвищення кваліфікації працівників контролюючих органів з метою підвищення професійної компетентності та забезпечення якісного контролю [11];

- створення механізмів громадського контролю та залучення громадськості до процесу моніторингу публічних закупівель, що сприятиме забезпеченню громадської прозорості та відкритості [12].

Фінансовий контроль у сфері публічних закупівель відіграє надзвичайно важливу роль у суспільно-економічному контексті. Його основна мета полягає у забезпеченні ефективного використання публічних коштів, підвищенні якості товарів та послуг, а також впровадженні прозорих та відкритих процедур закупівель.

Одним із ключових напрямків удосконалення фінансового контролю є розвиток електронної системи закупівель. Це означає впровадження сучасних інформаційних технологій та електронних платформ, які сприятимуть автоматизації та цифровізації процесів закупівель. Це дозволить забезпечити більшу прозорість, швидкість та ефективність у проведенні закупівель, а також уникнути корупційних ризиків та сприяти конкуренції серед постачальників.

Один із надзвичайно важливих аспектів стосується впровадження системи ризик-орієнтованого контролю. Цей підхід передбачає, що контролюючі органи повинні зосередити свою увагу на тих галузях та процесах, де існує найбільша ймовірність фінансових порушень або недобросовісної поведінки. Використання аналітичних методів, розробка ризик-матриць та встановлення стратегій контролю є невід'ємними складовими цього підходу, оскільки вони сприяють забезпеченню ефективної роботи контролюючих органів та запобігають недостатньому виконанню вимог законодавства.

Усвідомлення ризиків та їхня відповідна управлінська стратегія є важливими компонентами системи ризик-орієнтованого контролю. За допомогою аналітичних методів, таких як статистичний аналіз, прогнозування та моделювання, контролюючі органи можуть ідентифікувати області, де ймовірність фінансових порушень є найвищою. Наприклад, шляхом аналізу фінансових звітів, збору статистичних даних і моніторингу фінансових операцій можна виявити вразливі точки та ризикові фактори.

Для більш ефективного контролю рекомендується розробка ризик-матриць, які дозволяють візуалізувати різні рівні ризику та їхня вплив на діяльність. Ризик-матриця включає оцінку ймовірності виникнення ризику та його наслідків. Таким чином, контролюючим органам стає легше спрямувати свої ресурси та зусилля на управління та мінімізацію найбільш значущих ризиків.

Залежно від виявлених ризиків, контролюючі органи повинні встановити стратегії контролю, що включають набір заходів та процедур для попередження порушень та недобросовісної поведінки. Це можуть бути системи моніторингу, аудиту та перевірок, впровадження стандартів та процедур забезпечення дотримання вимог законодавства, а також вдосконалення внутрішнього контролю та обліку. Забезпечення ефективного контролю через встановлення стратегій дозволяє попередити виникнення проблем та вжити заходів для їхнього вирішення.

Усе вищезазначене сприяє покращенню роботи контролюючих органів, забезпечує більш ефективну охорону фінансових інтересів і запобігає недобросовісній поведінці. Впровадження системи ризик-орієнтованого контролю сприяє підвищенню довіри до фінансової системи в цілому і сприяє підтримці стабільності та доброї репутації у суспільстві. Для забезпечення незалежності контролюючих органів та підвищення їх ефективності необхідно зміцнити їх матеріально-технічну базу. Це включає в себе надання необхідних фінансових ресурсів, вдосконалення кадрового потенціалу та забезпечення необхідних технічних засобів для проведення контролю. Такий підхід дозволить контролюючим органам працювати більш ефективно та незалежно, забезпечуючи ефективний фінансовий контроль у сфері публічних закупівель.

Крім того, важливим елементом удосконалення фінансового контролю є створення механізмів громадського контролю та залучення громадськості до процесу моніторингу публічних закупівель. Це може включати проведення громадських аудитів, залучення незалежних експертів та громадських організацій до оцінки закупівельних процедур, а також створення механізмів звернення громадян з скаргами та виявлення порушень.

Узагальнюючи, удосконалення фінансового контролю у сфері публічних закупівель вимагає комплексного підходу та впровадження різноманітних заходів. Це охоплює розвиток електронних систем закупівель, впровадження ризик-орієнтованого контролю, забезпечення незалежності контролюючих органів та їх матеріально-технічної бази, а також залучення громадськості до процесу моніторингу. Тільки шляхом поєднання цих заходів можна досягти більшої ефективності, прозорості та відкритості у сфері публічних закупівель.

1.2 Нормативно-правове забезпечення фінансового контролю та моніторингу публічних закупівель в Україні

Публічні закупівлі є одним з найважливіших механізмів забезпечення потреб держави та населення. Вони стосуються великої кількості сфер життя громадян та впливають на рівень корупції та ефективність використання державних ресурсів. Отже, нормативно-правове забезпечення фінансового контролю та моніторингу публічних закупівель в Україні має важливе значення для забезпечення сталого розвитку та прозорості процесів у даній сфері.

В Україні нормативно-правове забезпечення фінансового контролю та моніторингу публічних закупівель має ряд особливостей, пов'язаних з вимогами європейського законодавства, а також з особливостями національної правової системи.

Якщо говорити про основні нормативно-правові акти, що регулюють фінансовий контроль та моніторинг публічних закупівель в Україні, то це Закон України “Про Публічні закупівлі”. Цей закон встановлює основні правила та процедури, що стосуються здійснення публічних закупівель в Україні, в тому числі фінансовий контроль та моніторинг цих процесів [13]. Також варто зазначити про Положення про фінансовий контроль та моніторинг публічних закупівель. Цей документ встановлює порядок здійснення фінансового контролю та моніторингу публічних закупівель, які здійснюються державними органами й органами

місцевого самоврядування, а також відповідальність за порушення правил проведення такого контролю [12]. Вже згодом Кабінет Міністрів України затвердив Положення про моніторинг публічних закупівель, яке визначає основні принципи та методи моніторингу публічних закупівель, а також обов'язки та відповідальність учасників цього процесу [13].

Крім зазначених вище актів, до нормативно-правового забезпечення фінансового контролю та моніторингу публічних закупівель можна віднести ряд інших документів, таких як Закон України “Про державний фінансовий контроль”, Положення про Державну аудиторську службу України, постанови Кабінету Міністрів України та інші акти, що встановлюють правила здійснення контролю та моніторингу публічних закупівель на різних рівнях [14, 15].

Таблиця 1.1. Систематизована інформація щодо нормативно-правових актів у сфері фінансового контролю публічних закупівель в Україні

Назва документу	Характеристика	Коментарі
Закон України “Про публічні закупівлі” [13]	Основний закон, який регулює процедури публічних закупівель. Встановлює правила проведення закупівель, вимоги до учасників.	Цей закон визначає загальні принципи та процедури публічних закупівель, забезпечуючи прозорість, конкуренцію та ефективність витрат публічних коштів.
Постанова Кабінету Міністрів України № 1316 “Про затвердження Порядку функціонування системи контролю за додержанням законодавства у сфері публічних закупівель” [33]	Встановлює порядок функціонування системи контролю за додержанням законодавства у сфері публічних закупівель.	Ця постанова визначає механізми контролю за проведенням публічних закупівель та встановлює обов'язки контролюючих органів.
Наказ Міністерства фінансів України № 590 “Про затвердження Порядку проведення фінансового контролю за використанням коштів державного та місцевих бюджетів” [22]	Регулює порядок проведення фінансового контролю за використанням коштів державного та місцевих бюджетів в контексті публічних закупівель.	Цей наказ визначає процедури та критерії фінансового контролю, які застосовуються під час проведення публічних закупівель.

Продовження таблиці 1.1

Розпорядження Державної казначейської служби України № 123 “Про затвердження Порядку здійснення контролю за використанням коштів державного бюджету при здійсненні державних закупівель” [35]	Встановлює порядок здійснення контролю за використанням коштів державного бюджету при здійсненні державних закупівель.	Це розпорядження визначає механізми контролю та обов'язки казначейства під час здійснення публічних закупівель за рахунок державного бюджету
Закон України “Про Державну службу фінансового моніторингу” [37]	Регулює функціонування Державної служби фінансового моніторингу, яка здійснює контроль за фінансовими операціями та здійснює протидію легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.	Цей закон має значення в контексті публічних закупівель, оскільки допомагає уникнути корупційних схем та забезпечує фінансову прозорість процесу закупівель.
Постанова Кабінету Міністрів України № 1306 “Про затвердження Положення про організацію та проведення внутрішнього фінансового контролю в органах державної влади та органах місцевого самоврядування” [24]	Встановлює правила організації та проведення внутрішнього фінансового контролю в органах державної влади та органах місцевого самоврядування.	Ця постанова створює механізми внутрішнього контролю, що допомагають уникати корупції та зловживань під час публічних закупівель.
Наказ Міністерства економіки України № 208 “Про затвердження Типового положення про службу внутрішнього фінансового контролю у замовника” [27]	Встановлює вимоги та процедури внутрішнього фінансового контролю в органах, що здійснюють публічні закупівлі.	Цей наказ має на меті забезпечення ефективного контролю за використанням коштів під час проведення публічних закупівель та уникнення фінансових порушень.
Розпорядження Державної аудиторської служби України № 56 “Про затвердження Положення про проведення аудиту діяльності замовника” [15]	Встановлює положення про проведення аудиту діяльності замовника в контексті публічних закупівель.	Це розпорядження визначає процедури та вимоги до проведення аудиту, що дозволяє виявити порушення та недоліки у проведенні публічних закупівель.

Для забезпечення ефективного контролю та моніторингу публічних закупівель в Україні також діють спеціалізовані органи. До них належать: Державна аудиторська служба, Антимонопольний комітет, Державна фінансова інспекція та Міністерство економічного розвитку і торгівлі. Кожен з цих органів має свої функції та повноваження в рамках контролю та моніторингу публічних закупівель.

До речі, в Україні, на відміну від багатьох інших країн, Державна аудиторська служба є спеціальною установою, яка здійснює контроль за виконанням державних закупівель. Державна аудиторська служба є незалежною установою, яка здійснює контроль за дотриманням законодавства у сфері публічних закупівель. Основна мета діяльності Державної аудиторської служби полягає в забезпеченні ефективного та раціонального використання коштів державного бюджету та інших джерел фінансування, які виділяються на реалізацію державних закупівель. Для досягнення цієї мети Державна аудиторська служба здійснює ряд функцій, серед яких: аудит діяльності замовників державних закупівель; проведення перевірок у разі виявлення порушень законодавства у сфері публічних закупівель; підготовка висновків щодо результатів аудиту та перевірок. [16]

Окрім Державної аудиторської служби, у сфері контролю за дотриманням законодавства у сфері публічних закупівель діє й інша установа – Державна служба фінансового моніторингу. Основною метою діяльності цієї установи є забезпечення контролю за походженням та використанням фінансових ресурсів, що використовуються при реалізації державних закупівель. Державна служба фінансового моніторингу здійснює ряд функцій, серед яких: [17] аналіз інформації про замовників та учасників процедур закупівель, з метою виявлення незаконних дій та операцій; забезпечення контролю за забезпеченням учасниками процедур закупівель вимог законодавства про запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом; вивчення питань, пов'язаних з використанням державних ресурсів та інших джерел фінансування.

Обидві установи мають важливе значення в забезпеченні дотримання законодавства у сфері публічних закупівель та контролю за ефективним та раціональним використанням державних коштів. Зокрема, за результатами аудиту та перевірок Державна аудиторська служба може рекомендувати зміни до законодавства, що регулює публічні закупівлі, а також впровадження певних заходів щодо підвищення ефективності та транспарентності процедур закупівель. Державна служба фінансового моніторингу, зі свого боку, здійснює важливу функцію у забезпеченні запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів,

отриманих злочинним шляхом, що є однією з основних проблем, пов'язаних з публічними закупівлями.

Важливо зазначити, що дотримання законодавства у сфері публічних закупівель та контроль за ефективним використанням державних коштів – це не тільки морально-етичний, але й, безумовно, економічний аспекти. Невиконання вимог законодавства у сфері публічних закупівель може призвести до незаконного використання коштів державного бюджету, збільшення витрат на реалізацію державних проєктів та програм, а також до зменшення довіри до державної влади та зростання корупційних ризиків.

У зв'язку з цим, виконання законодавства у сфері публічних закупівель та контроль за ефективним використанням державних коштів мають бути одними з пріоритетних завдань державної влади. Для цього важливо забезпечити необхідне фінансування та забезпечити незалежність та ефективність роботи Державної аудиторської служби та Державної служби фінансового моніторингу. А також необхідно підвищувати рівень свідомості та компетентності учасників процесу публічних закупівель, щоб забезпечити високу якість та ефективність реалізації державних проєктів та програм.

Отже, Державна аудиторська служба та Державна служба фінансового моніторингу відіграють важливу роль у забезпеченні контролю за дотриманням законодавства у сфері публічних закупівель та ефективному використанні державних коштів. Також важливо забезпечувати співпрацю між Державною аудиторською службою та Державною службою фінансового моніторингу, а також з іншими органами державної влади та громадськими організаціями. [15] Це дозволить виявляти порушення законодавства у сфері публічних закупівель та ефективніше реагувати на них, зменшувати ризик корупції та забезпечувати ефективність та раціональність використання державних коштів.

У підсумку, Державна аудиторська служба та Державна служба фінансового моніторингу є важливими установами, які забезпечують контроль за дотриманням законодавства у сфері публічних закупівель та ефективним використанням державних коштів. Важливо забезпечити їх незалежність та ефективність роботи, а

також підвищувати свідомість та компетентність учасників процесу публічних закупівель, щоб забезпечити високу якість та ефективність реалізації державних проєктів та програм, зменшити ризик корупції та забезпечити рівень довіри до державної влади.

Однією з проблем, що характеризують нормативно-правове забезпечення фінансового контролю та моніторингу публічних закупівель в Україні, є недостатня єдність та системність правового регулювання. Нерідко різні нормативні акти містять суперечливі положення, що ускладнює їх застосування на практиці [16]. Ще однією проблемою є відсутність ефективної системи моніторингу публічних закупівель, яка б могла забезпечити надійний контроль та своєчасне виявлення порушень законодавства в цій сфері [17].

Недостатня кваліфікація та відповідальність учасників контрольно-наглядової діяльності, зокрема представників державних органів, може призвести до неправильного застосування нормативно-правових актів, а також до порушення правил проведення фінансового контролю та моніторингу публічних закупівель [18].

Одним з напрямків удосконалення фінансового контролю та моніторингу публічних закупівель в Україні є удосконалення нормативно-правової бази, зокрема, внесення змін та доповнень до існуючих актів, а також розробка нових нормативних документів, які могли б забезпечити більш ефективне регулювання цієї сфери [19].

Іншим напрямком розвитку є впровадження сучасних методів контролю та моніторингу публічних закупівель, таких як електронні системи контролю, автоматизація процесів збору та аналізу інформації, застосування алгоритмів машинного навчання та штучного інтелекту для аналізу даних та виявлення порушень [20].

Один з основних механізмів контролю та моніторингу є впровадження електронної системи публічних закупівель “ProZorro”. Система була розроблена для того, щоб зробити державні закупівлі в Україні більш прозорими та ефективними. До запуску “ProZorro” державні закупівлі в Україні

характеризувалися корупцією та непрозорістю. “ProZorro” досягла значного прогресу у вирішенні цих проблем і стала моделлю для інших країн, які прагнуть вдосконалити свої системи публічних закупівель. У цьому документі представлено огляд системи Prozorro, її вплив на систему державних закупівель в Україні та виклики, з якими вона стикається.

“ProZorro” – це онлайн-платформа, яка дозволяє державним установам здійснювати закупівлі в електронному вигляді. [24] Платформа розроблена таким чином, щоб бути зручною та доступною як для покупців, так і для постачальників. Покупці можуть використовувати платформу для створення тендерної документації, оцінки пропозицій та укладання договорів. Постачальники можуть використовувати платформу для перегляду наявних тендерів, подання тендерних пропозицій та отримання повідомлень про статус своїх пропозицій.

“ProZorro” базується на принципах відкритих даних, що означає, що всі дані про закупівлі доступні для громадськості в режимі реального часу.[25] Це підвищило прозорість процесу закупівель та полегшило громадським організаціям і журналістам моніторинг закупівельних процесів на предмет наявності ознак корупції. З моменту свого запуску Prozorro мала значний вплив на систему публічних закупівель в Україні. Згідно зі звітом Open Contracting Partnership, Prozorro призвела до зниження вартості закупівель на 12% і скорочення часу, необхідного для завершення закупівельних процесів, на 40%. [31] Prozorro також підвищила конкуренцію в процесі закупівель: в середньому на один тендер подається 3,5 пропозиції. [32]

Prozorro також покращила якість даних про закупівлі, доступних для громадськості. Усі дані про закупівлі доступні у стандартизованому форматі, що полегшує аналітикам та дослідникам вивчення тенденцій у сфері закупівель та виявлення проблемних питань.

Незважаючи на свої успіхи, “ProZorro” стикається з низкою викликів. Одна з головних проблем полягає в тому, щоб забезпечити використання системи всіма державними установами. Хоча використання Prozorro є обов'язковим для більшості

державних установ, деякі з них продовжують проводити закупівлі поза системою. Це створює можливості для корупції та підриває прозорість і ефективність системи.

Ще один виклик, з яким стикається “ProZorro”, – забезпечення точності та повноти всіх даних про закупівлі. Хоча система покращила якість даних про закупівлі, доступних для громадськості, все ще трапляються випадки, коли дані є неповними або неточними. Це може ускладнити ефективний моніторинг закупівельних процесів для організацій громадянського суспільства та журналістів.

Не дивлячись на це, варто зазначити, що “ProZorro” мала значний вплив на систему публічних закупівель в Україні з моменту її запуску у 2015 році. Система “ProZorro” стала однією з найпотужніших систем публічних закупівель в Україні. [33]

Якщо говорити про державні органи контролю та моніторингу, що перевіряють документи, які подаються учасниками тендерів, а також контролюють виконання договорів з переможцями тендерів. У разі порушень з боку замовників чи учасників, органи можуть застосовувати санкції, що передбачені законодавством. [29]

Отже, аналізуючи нормативно-правове забезпечення фінансового контролю та моніторингу публічних закупівель в Україні, можна відзначити ряд ключових аспектів, які визначають ефективність діяльності системи. Важливо врахувати наступні *моменти*:

- Законодавча база: Закон України “Про публічні закупівлі” та інші нормативно-правові акти створюють сприятливе середовище для розвитку та регулювання сфери публічних закупівель. Однак існують *деякі проталини* в законодавстві, які потребують вдосконалення та приведення у відповідність з міжнародними стандартами;
- Моніторинг та контроль: Органи фінансового контролю та моніторингу, такі як Державна аудиторська служба України та інші контролюючі органи, відіграють важливу роль у виявленні порушень при проведенні публічних закупівель. Проте, потрібно *забезпечити* їх ефективну координацію та взаємодію для забезпечення прозорості та об'єктивності контролю;

- Процедури закупівель: Необхідно *розробити чіткі та прозорі* процедури закупівель, які відповідають міжнародним стандартам та які враховують особливості українського ринку. Це допоможе зменшити корупційні ризики та сприятиме створенню конкурентного середовища;
- Електронні системи: Впровадження електронних систем публічних закупівель, таких як “ProZorro”, сприяє підвищенню прозорості, ефективності та доступності процесів закупівель. Потрібно постійно розвивати та удосконалювати ці системи, а також підтримувати їх інтеграцію з міжнародними платформами;
- Освіта та підвищення кваліфікації: Необхідно забезпечити *постійне* підвищення кваліфікації фахівців, які займаються публічними закупівлями, а також органів фінансового контролю та моніторингу. Особливу увагу слід приділити популяризації знань щодо антикорупційної діяльності та законодавства;
- Залучення громадськості: Забезпечення активної участі громадськості та засобів масової інформації у процесі контролю та моніторингу публічних закупівель є важливим фактором підвищення прозорості та ефективності системи. Сприяння громадському контролю та створення можливостей для звернень і скарг громадян на порушення відповідних процедур сприятимуть покращенню ситуації в цій сфері;
- Міжнародне співробітництво: Україні слід *активізувати* міжнародне співробітництво, щоб запровадити найкращі світові практики та стандарти у сфері публічних закупівель та фінансового контролю. Це може включати участь у міжнародних програмах та проєктах, співпрацю з міжнародними організаціями й експертами.

Ураховуючи *вищевказані* аспекти, можна зробити висновок про необхідність подальшого розвитку та удосконалення нормативно-правової бази, покращення процедур та механізмів контролю та моніторингу публічних закупівель в Україні

РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

2.1 Вітчизняна практика здійснення фінансового контролю у сфері публічних закупівель

Українська практика здійснення фінансового контролю в сфері публічних закупівель є важливою складовою ефективного використання бюджетних коштів та забезпечення прозорості та законності у процесі державних закупівель.

Один з головних інструментів фінансового контролю в сфері публічних закупівель в Україні – це Національне антикорупційне бюро України (НАБУ). НАБУ відповідає за розслідування корупційних правопорушень у сфері державних закупівель та підтримує принципи відкритості, прозорості та конкуренції у цьому процесі.

До складу фінансового контролю в сфері публічних закупівель також входять: Державна аудиторська служба України (ДАСУ), яка проводить аудити установ та організацій, що здійснюють державні закупівлі; Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), яке контролює фінансові звіти учасників державних закупівель та їх фінансову діяльність; та Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру (Держгеокадастр), яка контролює додержання вимог законодавства щодо оцінки майна та земельних ділянок у процесі державних закупівель.

Однак, не дивлячись на наявність таких інструментів, фінансовий контроль в сфері публічних закупівель в Україні залишається проблемою. Частіше за все, державні закупівлі здійснюються без конкурентного відбору та з порушенням вимог законодавства. Така ситуація може призвести до відмивання коштів, корупції та інших порушень.

Однією з причин недостатнього фінансового контролю в сфері публічних закупівель є недостатня прозорість та доступність інформації. Наприклад, не всі учасники процесу мають можливість ознайомитися з повними документами щодо державних закупівель. Також, інформація про умови та учасників закупівель не завжди є достатньою та зрозумілою.

Недостатня прозорість та доступність інформації у сфері публічних закупівель може мати серйозні наслідки для фінансового контролю. Перш за все, обмежений доступ до повних документів щодо державних закупівель ускладнює перевірку та контроль над процесом закупівель. Якщо лише обмежений коло учасників має можливість ознайомитися з усіма деталями закупівель, це може призвести до можливості приховування корупційних схем, завищених цін та інших порушень.

Крім того, недостатня інформація про умови та учасників закупівель може призвести до непрозорих та несправедливих умов у процесі конкуренції. Якщо потенційні учасники не отримують чіткої та зрозумілої інформації про вимоги та процедури, це може обмежити їх можливості подати конкурентну пропозицію. Відсутність чесної конкуренції може призвести до завищених цін та не вигідних угод для публічних органів.

Для покращення фінансового контролю в сфері публічних закупівель необхідно забезпечити відкритий доступ до повної та зрозумілої інформації про всі етапи закупівельного процесу. Це може бути досягнуто шляхом публікації всіх документів, пов'язаних з закупівлями, на веб-сайтах та відкритих базах даних, які доступні для всіх зацікавлених сторін. Крім того, важливо забезпечити зрозумілі та доступні умови участі для всіх потенційних постачальників, а також вдосконалити систему моніторингу та перевірки виконання договорів.

Тільки за умови прозорості та доступності інформації можна забезпечити ефективний фінансовий контроль у сфері публічних закупівель та запобігти можливим порушенням.

Ще однією причиною є недостатня відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері державних закупівель. Нерідко винні особи не несуть жодної

відповідальності за порушення, що дискредитує процес та підриває довіру до системи контролю.

Існує кілька обґрунтувань для ствердження, що недостатня відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері державних закупівель є однією з причин, яка сприяє проблемам у цій сфері.

По-перше, коли особи, які порушують вимоги законодавства, не несуть відповідальності, це створює безкарність і безнаказаність, що поштовхає їх до продовження порушень. Якщо порушники не мають страху від конкретних наслідків своїх дій, вони можуть продовжувати недобросовісні практики, що призводить до поширення корупції та інших негативних явищ у сфері державних закупівель.

По-друге, недостатня відповідальність викликає сумніви щодо ефективності системи контролю. Якщо порушники не потрапляють під покарання, це ставить під сумнів ефективність механізмів контролю та нагляду. Люди втрачають довіру до системи, вважаючи, що незалежно від виявлених порушень, нічого не зміниться і ніхто не буде нести відповідальність. Це може призвести до загального знеохочення дотримуватися правил та зростання корупційних практик.

Крім того, недостатня відповідальність може спричинити дискредитацію самого процесу державних закупівель. Якщо громадськість та потенційні постачальники переконуються, що порушення законодавства залишаються безкарними, вони можуть втратити довіру до процесу та утриматися від участі у державних закупівлях. Це може призвести до обмеженого конкурентного середовища, збільшення вартості закупівель та обмеження можливостей для розвитку бізнесу.

Отже, недостатня відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері державних закупівель не тільки підриває довіру до системи контролю, але й сприяє продовженню порушень та поширенню корупції. Це може мати негативний вплив на ефективність процесу державних закупівель та загрожувати здоровому конкурентному середовищу.

Для покращення ситуації необхідно розробити та впровадити ефективні механізми фінансового контролю в сфері публічних закупівель. Потрібно забезпечити доступність та прозорість інформації про державні закупівлі, а також посилити відповідальність за порушення вимог законодавства.

Крім того, важливо забезпечити незалежність та ефективність роботи інститутів, які здійснюють фінансовий контроль. Це можна зробити шляхом забезпечення їх неупередженості, фінансової стабільності та професійної підготовки працівників.

Для покращення ситуації в сфері публічних закупівель необхідно впровадити ефективні механізми фінансового контролю, які допоможуть забезпечити прозорість та ефективність цього процесу.

По-перше, для досягнення більшої доступності та прозорості інформації про державні закупівлі, необхідно створити централізовану електронну базу даних, де будуть зберігатись повні та актуальні відомості про усі закупівлі, їх умови та учасників. Це дозволить громадськості, мас-медіа та органам фінансового контролю легко отримувати необхідну інформацію, а також відслідковувати випадки можливих порушень.

По-друге, важливо посилити відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері публічних закупівель. Це можна зробити шляхом зміцнення механізмів нагляду та контролю за проведенням закупівельних процедур. Незалежні органи аудиту та спеціалізовані антикорупційні служби повинні мати повноваження здійснювати перевірки та розслідування, а також накладати адміністративні та кримінальні санкції на осіб, які порушують законодавство.

Крім того, слід забезпечити підвищення кваліфікації працівників, які займаються публічними закупівлями, щоб вони були ознайомлені з усіма вимогами та процедурами, а також мали достатні знання щодо виявлення можливих корупційних дій.

Таким чином, розробка та впровадження ефективних механізмів фінансового контролю в сфері публічних закупівель, забезпечення доступності та прозорості інформації, а також посилення відповідальності за порушення вимог

законодавства, є важливими кроками для забезпечення чесності, прозорості та ефективності у сфері публічних закупівель.

Таким чином, фінансовий контроль в сфері публічних закупівель в Україні є важливою складовою ефективного використання бюджетних коштів та забезпечення законності та прозорості у процесі державних закупівель. На жаль, практика свідчить про те, що фінансовий контроль в цій сфері не є достатньо ефективним та не забезпечує повного дотримання вимог законодавства.

Для покращення ситуації необхідно забезпечити ефективність та незалежність органів, що здійснюють фінансовий контроль. Для цього можуть бути запроваджені механізми, які дозволяють запобігати корупції, забезпечують доступність інформації та підвищують відповідальність за порушення вимог законодавства.

Зокрема, для покращення доступності інформації можна впровадити систему онлайн-моніторингу державних закупівель та забезпечити доступ до повної документації щодо процесу закупівлі. Також можна забезпечити більш ефективну роботу Антикорупційного бюро України та інших інститутів контролю шляхом забезпечення їх фінансової стабільності та професійної підготовки. [26]

Покращення фінансового контролю в сфері публічних закупівель є важливою складовою боротьби з корупцією та забезпечення ефективного використання бюджетних коштів. Тому необхідно продовжувати роботу над вдосконаленням механізмів фінансового контролю та забезпечення прозорості та законності у процесі державних закупівель. Це допоможе підвищити довіру до системи державних закупівель та забезпечити ефективне використання бюджетних коштів для потреб національного розвитку.

2.2 Індикатори і показники, що характеризують основні порушення у процесі моніторингу закупівель

Моніторинг закупівель є важливою складовою ефективного управління бізнесом. Цей процес допомагає забезпечити прозорість у закупівельних процедурах та зменшити ризики порушень у діяльності компанії. Індикатори та показники, що характеризують основні порушення у процесі моніторингу закупівель, можуть допомогти компаніям виявити та виправити помилки у своїх закупівельних процедурах.

Один з основних індикаторів, який свідчить про порушення у процесі моніторингу закупівель – це недостатня конкуренція між постачальниками. Це може бути показником недостатньої реклами процедур закупівель, надмірних обмежень в умовах тендеру або неправильно підібраних критеріїв оцінки. Якщо кількість постачальників, які беруть участь у закупівельних процедурах, надто мала, то може виникнути ризик заниження цін або підвищення якості товарів та послуг, що надаються.

Іншим показником порушень у процесі моніторингу закупівель є недостатнє документування закупівельних процедур. Якщо компанія не забезпечує достатній рівень документації, то це може створити проблеми з перевіркою та аудитом закупівельних процедур. Важливо забезпечити належну документацію кожного етапу закупівельної процедури, починаючи від планування та закінчуючи контрактами та розрахунками.

Також, порушення у процесі моніторингу закупівель можуть бути виявлені через неправильне використання критеріїв відбору. Якщо компанія встановлює недостатні критерії відбору постачальників, то це може призвести до вибору неефективних та неякісних постачальників, а також до збільшення ризиків корупції.

Крім того, порушення у процесі моніторингу закупівель можуть бути пов'язані зі зловживанням положенням замовника. Це може статися в разі, як замовник зловживає своєю владою та привілеями, порушуючи законодавство та норми етики. Такі порушення можуть призвести до підвищення цін на товари та послуги, а також до порушень в обранні постачальників.

Для аналізу стану контролю за публічними закупівлями можна використовувати різноманітні показники. З таблиці 2.2 виберемо *три показники*, які є найважливішими для аналізу стану контролю за публічними закупівлями і проаналізуємо стан цих показників з 2018 до 2022 рр: Оберемо графік для показнику №1, адже цей тип графіка відображає пропорційне співвідношення між різними категоріями порушень і недоліків. Кожна категорія буде представлена стовпчиком, розмір якого відповідає кількісній частці в загальній кількості проблем. Цей показник вказує на кількість виявлених порушень у процедурах публічних закупівель.

Таблиця 2.1 Абсолютні та відносні показники для аналізу стану контролю за публічними закупівлями [61]

Показник	Характеристика
Кількість звернень до органів контролю	Кількість скарг, звернень, що надійшли до контролюючих органів у зв'язку з порушеннями у публічних закупівлях.
Кількість виявлених порушень	Кількість виявлених недоліків, порушень законодавства або правил, пов'язаних з проведенням публічних закупівель.
Відсоток ухвалених рішень про порушення	Відсоток виявлених порушень, щодо яких були ухвалені рішення про застосування санкцій, штрафів або інших правових наслідків.
Кількість скарг на результати закупівель	Кількість скарг, які були подані учасниками процедур закупівель на результати тендеру, аукціону або інших форм проведення публічних закупівель.
Відсоток скарг, які призвели до змін	Відсоток скарг, які були задоволені та призвели до змін у результатах закупівель (зміна постачальника, умов договору, процедури тощо).
Відсоток успішно завершених закупівель	Відсоток закупівель, які були успішно завершені та призвели до укладення договору з переможцем тендеру або аукціону.
Рівень конкуренції у процедурах закупівель	Відсоток кількості учасників процедур закупівель до кількості лотів або предметів закупівель. Високий рівень конкуренції свідчить про більш широкі можливості вибору найкращого пропонента.

Висока кількість виявлених порушень може свідчити про систематичні проблеми, корупцію, нечесну конкуренцію або недосконалість процедур. Аналіз цього показника може допомогти виявити проблемні групи закупівель та необхідність впровадження заходів для їх вирішення.

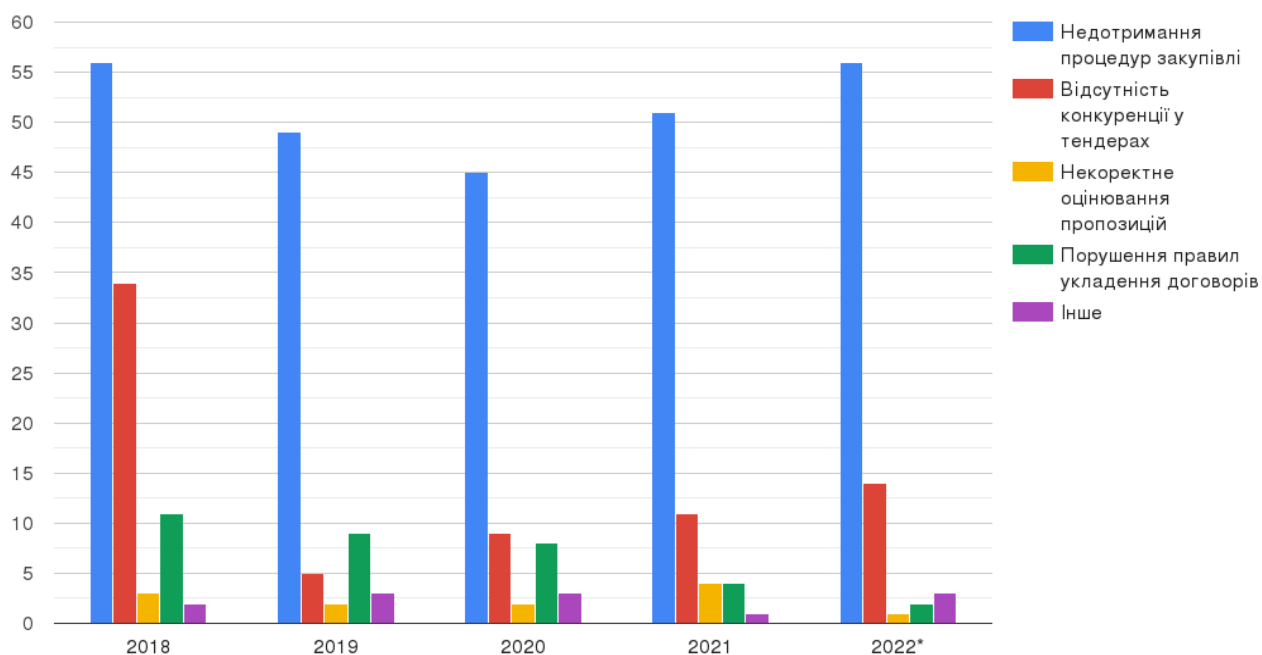

Рисунок 2.1 – Кількість виявлених порушень (2018-2021,2022*)[53],[60]

Цей показник показує, яка кількість рішень, ухвалених органами контролю, стосується виявлених порушень. Висока кількість ухвалених рішень про порушення свідчить про ефективність контролю та готовність реагувати на порушення правил. Аналіз цього показника допоможе зрозуміти, наскільки результативно працює система контролю та які наслідки мають виявлені порушення.

Цей аналіз буде корисним для різних зацікавлених сторін, які мають відношення до системи публічних закупівель в Україні.

Урядові органи: діаграма надає урядовим органам важливу інформацію про кількість виявлених порушень і недоліків у сфері публічних закупівель. Вона може служити джерелом даних для моніторингу та оцінки ефективності системи, а також для прийняття рішень щодо поліпшення процесу закупівель.

Контролюючі органи: діаграма надає контролюючим органам, таким як антикорупційні агентства або служби внутрішнього аудиту, інформацію про виявлені порушення і недоліки. Це допомагає їм виконувати свої обов'язки з контролю, перевіряти дотримання законодавства та виявляти можливі факти корупції або порушень.

Учасники процесу закупівель: Для постачальників, підприємців і інших учасників процесу закупівель ця діаграма може слугувати джерелом інформації про поширені порушення та недоліки. Вони можуть використовувати цю інформацію для підготовки до участі в тендерах, а також для своєчасного виявлення та усунення можливих проблем.

Громадські організації та активісти: діаграма може бути корисною для громадських організацій та активістів, які займаються моніторингом системи публічних закупівель. Вона надає їм конкретні дані про порушення і недоліки, що можуть бути використані для аналізу, звітності та розробки рекомендацій щодо поліпшення системи.

Академічна спільнота: Для дослідників, вчених і студентів, які вивчають сферу публічних закупівель, ця діаграма може бути цінним джерелом даних для аналізу та дослідження. Вона надає можливість вивчити тенденції, провести порівняльний аналіз та зробити висновки щодо ефективності та проблем системи публічних закупівель.

Далі, проаналізуємо наступний показник №2.

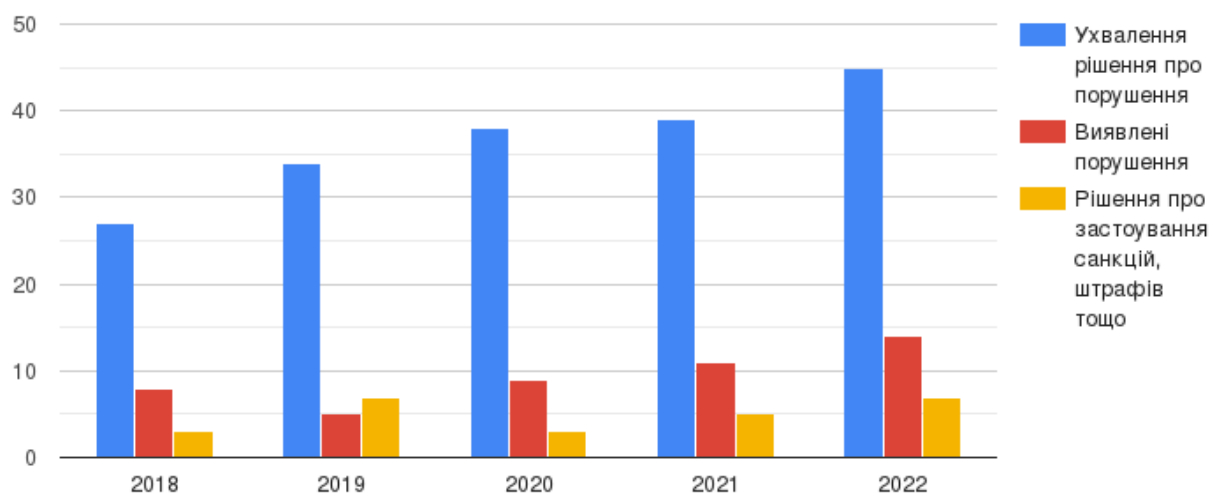

Рисунок 2.2 – Відсоток ухвалених рішень про порушення (2018-2022)[54]

На основі наведених показників рисунку 2.2, щодо яких були ухвалені рішення про застосування санкцій, штрафів або інших правових наслідків, можна зробити такі висновки:

Ухвалені рішення про порушення: Відсоток ухвалених рішень про порушення становить 40,5%. Це свідчить про те, що контролюючий орган або система ефективно реагують на виявлені порушення.

Виявлені порушення: Відсоток виявлених порушень складає 32,4%. Цей показник може свідчити про наявність ефективних механізмів контролю та виявлення порушень. Однак, він також може вказувати на можливу потребу поліпшення системи виявлення порушень для забезпечення ще більшої точності та повноти.

Рішення про застосування санкцій, штрафів або інших правових наслідків: Відсоток рішень про застосування санкцій, штрафів або інших правових наслідків становить 27%. Це означає, що половина виявлених порушень призводить до застосування санкцій або інших правових наслідків. Цей показник може свідчити про наявність ефективної системи накладання санкцій, але також може викликати питання щодо причини, чому не всі виявлені порушення призводять до санкцій. Загалом, висновок залежить від контексту і конкретних вимог системи контролю. Аналіз цих показників може допомогти виявити сильні сторони та слабкі місця системи контролю, що може стимулювати подальші поліпшення та оптимізацію процесу контролю порушень та застосування санкцій.

Також, проаналізуємо показник №3,

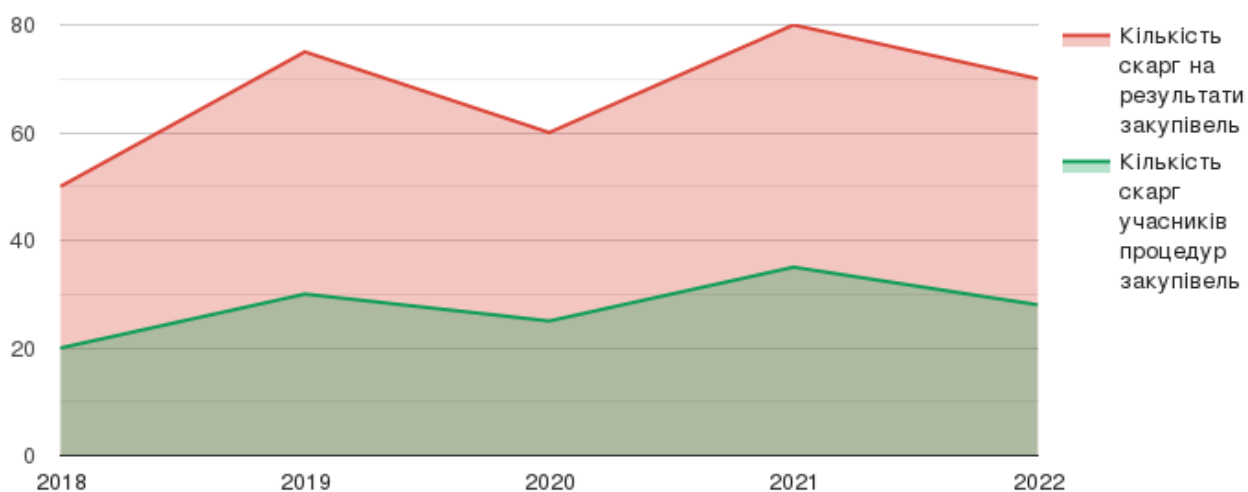

Рисунок 2.3 – Кількість скарг на результати закупівель (2018-2022)[60]

За наданими числовими значеннями видно, що кількість скарг на результати закупівель зростає протягом років. З 50 скарг у 2018 році досягнуло піку в 2021 році з 80 скаргами. Проте у 2022 році кількість скарг трохи зменшилася до 70. [60] Щодо кількості скарг, які були подані учасниками процедур закупівель, можна зазначити, що загальна тенденція також є зростаючою, але в меншому масштабі. Від 20 скарг у 2018 році до 35 скарг у 2021 році, знову ж таки зі зменшенням до 28 скарг у 2022 році. Загалом, зростання кількості скарг на результати закупівель може свідчити про зростання недовіри чи незадоволення учасників процедур закупівель з результатами тендерів, аукціонів або інших форм проведення публічних закупівель. Для покращення процесу закупівель, можуть бути необхідні заходи щодо забезпечення прозорості, ефективності та справедливості у проведенні закупівельних процедур.

Загалом, виявлення та усунення порушень у процесі моніторингу закупівель є критично важливим для ефективного управління бізнесом. Індикатори та показники, які характеризують такі порушення, можуть допомогти компаніям виявити проблеми та прийняти заходи для їх вирішення. Для цього необхідно забезпечити прозорість та відкритість в закупівельних процедурах, використовувати належні критерії відбору та документувати кожен етап процесу. Тільки так можна гарантувати успішність та ефективність управління закупівельною діяльністю компанії.

Україна стикається зі складною та незадовільною ситуацією щодо моніторингу закупівель. Відсутність належного контролю та недостатня прозорість у процесі проведення закупівель можуть серйозно підірвати законність процедур та призвести до значних втрат бюджетних коштів. Оскільки цей процес відіграє важливу роль у функціонуванні державного апарату та розвитку бізнесу, необхідно активно вживати заходи для виявлення та усунення проблем у цій сфері.

Одним із ефективних інструментів, що можуть бути використані українським урядом та бізнес-спільнотою для виявлення порушень у моніторингу закупівель, є використання індикаторів та показників. Ці індикатори та показники, які характеризують основні проблеми та порушення у процесі моніторингу закупівель

в Україні, дозволять зрозуміти, де саме відбуваються недоліки та які аспекти потребують невідкладного втручання.

Наприклад, одним з таких показників може бути відсутність відкритості та доступності інформації про умови проведення закупівельних процедур. Якщо потенційні учасники не мають можливості ознайомитися з усіма вимогами та умовами закупівлі, це може призвести до недостатньої конкуренції та відсутності рівних умов для всіх учасників. Такий показник може вказувати на необхідність поліпшення процедур розміщення інформації та забезпечення рівного доступу до неї.

Іншим важливим показником може бути недостатній рівень контролю за процесом проведення закупівель. Якщо немає ефективної системи моніторингу та перевірки дотримання законодавства в цій сфері, може статися, що недобросовісні учасники отримують неправомірні переваги та порушують закони. Тому важливо створити механізми, які забезпечать постійний контроль та ефективне реагування на можливі порушення.

Додатковим показником може бути недостатня ефективність системи розгляду скарг та апеляційних процедур. Якщо учасники закупівельних процедур не мають можливості ефективно оскаржити неправомірні дії або рішення, це створює передумови для корупції та неправомірного використання бюджетних коштів. Важливо вдосконалити процедури розгляду скарг та забезпечити їх ефективність та незалежність.

Загалом, виявлення та усунення проблем у сфері моніторингу закупівель є критично важливим завданням для України. Використання індикаторів та показників, що характеризують основні порушення та недоліки, дозволить уряду та бізнес-спільноті спрямувати свої зусилля на ті аспекти, які потребують невідкладного втручання та поліпшень. Тільки шляхом постійного вдосконалення процедур та забезпечення належного контролю можна досягти ефективного та прозорого моніторингу закупівель в Україні. Один з основних індикаторів, який свідчить про порушення у процесі моніторингу закупівель в Україні, – це низький рівень конкуренції між постачальниками. За даними ProZorro, понад 50% тендерів

проводяться з одним єдиним учасником, що свідчить про недостатній рівень конкуренції. Це може бути показником недостатньої реклами процедур закупівель, надмірних обмежень в умовах тендеру або неправильно підібраних критеріїв оцінки. [27] Якщо кількість постачальників, які беруть участь у закупівельних процедурах, надто мала, то може виникнути ризик зниження цін або підвищення якості товарів та послуг, що надаються.

Іншим показником порушень у процесі моніторингу закупівель є неправильне використання критеріїв відбору. Українські закупівельні органи часто встановлюють недостатні критерії відбору постачальників, що призводить до вибору неефективних та неякісних постачальників, а також до збільшення ризиків корупції. Зокрема, були випадки, коли постачальники зверталися до суду через недостатню методику оцінки пропозицій або невідповідність тендерної документації законодавству.

Також, порушення у процесі моніторингу закупівель можуть бути пов'язані зі зловживанням положенням замовника та корупцією. Згідно з даними Державної аудиторської служби України, у 2020 році було виявлено порушень на суму понад 26 млрд гривень, з яких понад 8 млрд гривень пов'язано з порушеннями у сфері закупівель. [28] Такі порушення можуть призвести до підвищення цін на товари та послуги, а також до порушень в обранні постачальників.

У 2019 році дії Держаудитслужби допомогли запобігти витраті майже 16,8 млрд грн публічних коштів на порушення законодавства в сфері публічних закупівель. В результаті, було скасовано 2,6 тисячі закупівель на суму 14,6 млрд грн та розірвано 0,9 тисячі контрактів на суму 2,2 млрд грн. Щодо аналізу підстав для проведення моніторингу закупівель Держаудитслужбою, у 2019 році в 61,8% випадках це була інформація, опублікована замовниками в електронній системі закупівель ProZorro, а у 0,3% випадках. [62]

Крім того, у 2019 році Держаудитслужба провела майже 1,4 тисячі ревізій та 118 перевірок публічних закупівель. У результаті, було складено та направлено до суду 539 протоколів про адміністративні правопорушення та притягнуто до

адміністративної відповідальності 43 особи, на яких судами було накладено штрафів на суму 523,6 тис. грн. [62]

Щодо банківських обов'язків та повноважень у сфері контролю публічних закупівель, згідно Закону України «Про публічні закупівлі», банки під час оплати за договорами про закупівлю повинні перевіряти наявність звіту про результати проведення закупівлі в електронній системі закупівель. Відсутність таких звітів у системі означає, що платіжне доручення оформлено неналежним чином і не підлягає проведенню. [31]

Варто відзначити, що хоча банки не є державними органами, вони все ж контролюють сферу публічних закупівель до певної міри.

Громадський контроль у сфері публічних закупівель також заслуговує на увагу. Він забезпечується завдяки вільному доступу до всієї інформації про публічні закупівлі, яка має бути оприлюднена в електронній системі закупівель ProZorro. [32 с. 54] Це дозволяє громадянам, ЗМІ, громадським організаціям та іншим стейкхолдерам вільно відстежувати процеси публічних закупівель, контролювати законність та ефективність використання публічних коштів.

Таким чином, контроль за публічними закупівлями в Україні забезпечується на різних рівнях, включаючи державні органи, банківські установи та громадськість. Це сприяє забезпеченню прозорості, законності та ефективності використання державних ресурсів.

Загалом, порушення у процесі моніторингу закупівель в Україні є серйозними проблемами, які вимагають негайної уваги та дії від уряду та бізнесу. [33] Індикатори та показники, які характеризують такі порушення, можуть допомогти виявити проблеми та прийняти заходи для їх вирішення. Для цього необхідно забезпечити прозорість та відкритість у закупівельних процедурах, використовувати належні критерії відбору та документувати кожен етап процесу. Такі кроки допоможуть знизити ризик порушень та забезпечити ефективний моніторинг закупівель в Україні.

2.3. Оцінка тенденцій та ризиків процесу публічних закупівель в Україні

Оцінка тенденцій та ризиків процесу публічних закупівель в Україні важлива для забезпечення прозорості, конкуренції та ефективності використання державних коштів. Публічні закупівлі є важливим інструментом для здійснення державних закупівель, включаючи постачання товарів, послуг та будівництво. Процес публічних закупівель підлягає законодавчому регулюванню, що сприяє його прозорості та ефективності. Проте, незважаючи на позитивні тенденції розвитку процесу публічних закупівель в Україні, існують певні ризики, що можуть впливати на ефективність процесу та якість закупованих товарів, робіт та послуг.

Один з головних ризиків – це корупція. Незаконні домовленості та узгодження цін між учасниками процедур публічних закупівель можуть впливати на вартість закупованих товарів, робіт та послуг, а також на якість та терміни їх виконання. Зокрема, корупція може впливати на такі аспекти як переплата товарів. Вона часто призводить до завищення цін на товари, роботи або послуги. Особи, які мають зв'язки з органами прийняття рішень, можуть отримувати хабарі або підкуповувати постачальників, щоб вони встановлювали завищені ціни. Це призводить до витрат державних або приватних коштів, а також може спричинити фінансові труднощі для організацій, які отримують ці товари, роботи або послуги. Також корупція стимулює низьку якість. Вона може призводити до придбання низькопробних товарів або надання поганої якості робіт і послуг. Особи, які мають корупційні зв'язки, можуть незаконно впливати на процес контролю якості або пропускати низькопробні товари та роботи. Це може мати негативний вплив на довготривалу ефективність та витрати, а також на задоволення потреб споживачів. І також це затримки та невиконання: корупція може призводити до затримок у виконанні контрактів або навіть до повного невиконання робіт або послуг. Особи, які займаються корупцією, можуть отримувати хабарі, щоб призначити неякісних підрядників або недобросовісних постачальників, які не виконують свої

зобов'язання в строк або взагалі не виконують їх. Це може призвести до серйозних затримок у реалізації проєктів та шкодити репутації

Деякі з ризиків включають також недостатню конкуренцію, неправильне застосування законодавства, недостатню експертну підготовку учасників процесу, непрозорість у прийнятті рішень та недостатній контроль з боку відповідних органів. Важливим ризиком також є невідповідність закупованих товарів, робіт та послуг вимогам, що встановлені умовами договору. Це може призвести до зниження якості послуг або неповного виконання договірних зобов'язань.

Недостатня конкуренція між учасниками процедур публічних закупівель може стати на шляху до забезпечення ефективності та раціонального використання бюджетних коштів. Для зменшення ризиків процесу публічних закупівель в Україні можуть бути запроваджені різні заходи.

Недостатня конкуренція в процесі публічних закупівель є серйозним ризиком для ефективності та прозорості української системи закупівель.

Монополізація ринку: коли на ринку публічних закупівель домінує лише кілька постачальників, це призводить до створення монопольних умов, де ці постачальники можуть диктувати умови та завищувати ціни. Відсутність альтернативних постачальників обмежує можливості влади отримувати якісні товари та послуги за оптимальними цінами. Корупція: Недостатня конкуренція створює сприятливі умови для корупційних дій. Коли існує обмежена кількість постачальників, можуть виникати змови та договірні процедури, що призводять до завищення цін та отримання низькоякісних товарів. Це веде до втрати публічних коштів та підриву довіри до системи закупівель. Обмежений доступ для малих та середніх підприємств: Недостатня конкуренція ускладнює доступ до громадських закупівель для малих та середніх підприємств. Ці компанії, які можуть бути джерелом інновацій та конкурентних рішень, не завжди мають можливість змагатися з великими корпораціями. Це призводить до виключення малих і середніх підприємств з ринку та знижує стимули до розвитку бізнесу.

Втрата ефективності: конкуренція є ключовим стимулом для покращення якості та ефективності в умовах ринку. Відсутність конкуренції може призвести до

стагнації, відсутності інновацій та погіршення якості наданих товарів і послуг. Також це може призвести до вибору неоптимальних постачальників та витрати більше грошей на менш якісні рішення. Загалом, недостатня конкуренція в процесі публічних закупівель створює серйозні ризики для ефективного використання публічних коштів, знижує якість та ефективність закуплених товарів і послуг, та сприяє корупції. Для покращення ситуації необхідно вдосконалювати законодавство, підвищувати прозорість процесу та сприяти розвитку конкуренції серед постачальників.

Один з можливих заходів – це запровадження більш детальної електронної системи публічних закупівель (яку не можна було б обійти). Це дозволить зменшити ризики корупції та забезпечити більшу конкуренцію між учасниками процедур публічних закупівель.

Також можна встановити жорсткіші вимоги до учасників процедур публічних закупівель щодо їх ділової репутації та фінансового стану. Це допоможе зменшити ризик невиконання договірних зобов'язань та забезпечити виконання умов договору. Можна проводити більш детальну перевірку та оцінку якості товарів, робіт та послуг, що закуповуються, що зменшить ризик невідповідності вимогам та забезпечить виконання договірних зобов'язань.

Крім того, важливим заходом є забезпечення відкритості та прозорості процесу публічних закупівель. Це може бути здійснене шляхом публікації детальної інформації про процедури публічних закупівель, а також результатів тендерів. Забезпечення відкритості та прозорості процесу публічних закупівель в Україні є важливим з кількох причин. Відкритість та прозорість є ефективними інструментами у боротьбі з корупцією. Вони дозволяють запобігати розкраданню бюджетних коштів та забезпечують контроль громадськості над процесом закупівель.

Відкритість та прозорість стимулюють конкуренцію між постачальниками, що сприяє отриманню найкращих пропозицій із найкращими цінами. Це дозволяє зекономити кошти державного бюджету та забезпечити оптимальне використання публічних ресурсів.

Відкритість та прозорість процесу публічних закупівель сприяють розвитку бізнесу, особливо для малого та середнього підприємництва. Чіткі правила та процедури дозволяють зрозуміти вимоги та умови участі у закупівлях, що створює рівні умови конкуренції для всіх учасників.

Також це сприяє підвищенню довіри громадськості до владних структур та інституцій. Громадськість має можливість відслідковувати витрати бюджетних коштів та переконатись у справедливості процедур. Прозорість у процесі закупівель стимулюють впровадження інноваційних рішень та розвиток нових технологій. Конкурентне середовище, створене відкритими процедурами, сприяє залученню новаторів та розвитку ринку. Враховуючи ці фактори, забезпечення відкритості та прозорості процесу публічних закупівель в Україні є необхідним для покращення ефективності використання державних ресурсів, зменшення корупції, створення рівних умов для бізнесу та забезпечення довіри громадськості.

Отже, процес публічних закупівель в Україні має свої тенденції та ризики. Зростання кількості електронних закупівель та учасників процедур публічних закупівель сприяє забезпеченню ефективності та раціонального використання бюджетних коштів, а також підвищенню якості закупованих товарів, робіт та послуг. Проте, існують певні ризики, такі як корупція, невідповідність закупованих товарів, робіт та послуг вимогам, недостатня конкуренція між учасниками процедур публічних закупівель. Важливою умовою забезпечення ефективності та раціонального використання бюджетних коштів є запровадження ефективної системи контролю за процедурами публічних закупівель. Це може бути здійснене шляхом проведення регулярних аудитів та моніторингів процесу публічних закупівель.

Узагальнюючи, можна зазначити, що процес публічних закупівель в Україні має свої тенденції та ризики, які потребують системної роботи з боку держави та учасників процедур публічних закупівель. Запровадження ефективних заходів для зменшення ризиків та забезпечення відкритості та прозорості процесу публічних закупівель дозволить забезпечити ефективну та раціональну використання

бюджетних коштів, підвищити якість закупованих товарів, робіт та послуг, а також забезпечити конкуренцію між учасниками процедур публічних закупівель.

РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

3.1 Світовий досвід контролю в сфері публічних закупівель та доцільність його використання в Україні

Сполучені Штати Америки — одна з країн, що має багатий досвід у сфері державних закупівель, особливо в частині їх інформаційного забезпечення. Законодавчу основу системи державних закупівель у США [38] становлять Правила закупівлі для федеральних потреб і Правила закупівель для потреб оборони (додаткові). Ці два нормативно-правові документи регламентують усю систему федеральних закупівель і відрізняються досить детальною розробкою принципів і процедур.

Одним з лідерів в області організації державних закупівель робіт і послуг, створення ефективних механізмів партнерства держави із приватним сектором є Великобританія [39]. Прикладом тут служать механізми партнерства приватного й суспільного секторів (private public partnership) і приватна фінансова ініціатива (private financial initiative).

У першу чергу міжнародний досвід говорить про доцільність уніфікації правил проведення закупівель товарів, робіт і послуг на всіх рівнях державної влади. Одним з найбільш принципових питань при регулюванні процедур державних закупівель у всім світі є підстави для відступу від відкритих конкурсів. Аналіз законодавства іноземних держав щодо цього показує, що ці підстави досить різноманітні. Незважаючи на те, що таке різноманіття об'єктивно виправдано, при формулюванні підстав до проведення закритих конкурсів, закупівель шляхом запиту котирувань і закупівель у одного учасника часто доводиться прибігати до оцінних категорій типу «термінова потреба», «економічна доцільність»,

«обмеженість кола постачальників» і т.д. За умови сумлінності державних замовників використання подібних юридичних формулювань дозволяє підвищити ступінь гнучкості законодавства й пристосувати його до різноманіття практики. Однак у наших умовах, які характеризуються високим ризиком корупції, при неможливості чітко сформулювати підстави для відступу від конкурсних процедур, на наш погляд, краще віддавати перевагу відкритому конкурсу, навіть якщо витрати на його проведення відносно високі в порівнянні з вартістю контракту. Якщо в деяких випадках проведення відкритого конкурсу економічно не цілком доцільно, ці втрати можуть окупитися за рахунок скорочення можливостей для зловживань.

Ряд описаних механізмів, частково освітлених українським законодавством, але широко використовуваних у практиці державних закупівель за рубежом, може привести до підвищення прозорості процесу закупівель і зниженню витрат на його організацію. У першу чергу це публікація державними замовниками інформації про здійснювані закупівлі в мережі Інтернет як на спеціалізованому сайті по держзакупівлях, так і на своїх власних сайтах. Це дозволить знизити витрати на участь у конкурсі в потенційних постачальників, прискорити процес здійснення закупівель, залучити більше число постачальників і стимулювати конкуренцію. [45]

Історично склалося, що державні закупівлі є важливим інструментом технологічного розвитку як в економічно розвинених країнах, так і в країнах наздоганяючого розвитку. При державних закупівлях у сфері технологій державне агентство надає фірмі контракт, що містить замовлення на розробку конкретної технології або виробу. Проте для всіх винятково важливу роль відіграють питання збору інформації, участі в ризиках і навчання для підвищення інтелектуального рівня споживачів [40].

У Китаї за останні кілька років розроблено й впроваджено в практику комплекс планів і заходів, за допомогою яких вдалося стимулювати розвиток вітчизняних інноваційних продуктів.

Найбільшою перевагою, яку одержали товари, акредитовані як інноваційна продукція вітчизняного виробництва, є наявність пільг у системі державних закупівель. Великий обсяг державних закупівель дає можливість розвиватися різним галузям промисловості. В Європейському Союзі малі та середні підприємства грають головну роль в процесі впровадження інновацій. Але інвестори банкі часто ухиляються від фінансування стартапів та новостворених малих та середніх підприємств через ризики [41]. Ця перешкода створювала проблему доступу до фінансування малого та середнього бізнесу. Це можна назвати в даному контексті прогалиною ринку і за допомогою інноваційної спрямованості державних закупівель така вада ефективно усувається в ЄС.

У країнах Європейського Союзу контроль в сфері публічних закупівель забезпечується за допомогою різноманітних механізмів. Найбільш ефективним з них є система електронного моніторингу закупівель, що дозволяє в режимі реального часу контролювати процес закупівель. Така система дозволяє швидко виявляти порушення та забезпечувати їх оперативне усунення. Крім того, в ЄС існує система судового контролю, що дозволяє стежити за законністю та ефективністю процесу закупівель.

У країнах Латинської Америки та Африки, де корупція є серйозною проблемою, контроль в сфері публічних закупівель є особливо важливим. Тут зазвичай використовуються методи, які базуються на залученні громадськості до контролю за закупівлями. Наприклад, у Колумбії створено громадський портал для моніторингу державних закупівель, який дозволяє громадянам стежити за процесом закупівель та повідомляти про порушення. У Бразилії діє програма “Transparent Public Procurement”, яка забезпечує публічний доступ до інформації про державні закупівлі та відкриває можливості для громадського контролю.

Державні закупівлі є важливим компонентом державного управління, оскільки вони передбачають придбання товарів і послуг, необхідних для надання державних послуг. У Бразилії державні закупівлі протягом багатьох років страждали від корупції та неефективності. Відсутність прозорості та підзвітності в процесі закупівель призвела до марнотратства державних ресурсів та підриву

довіри громадськості. Щоб вирішити ці проблеми, уряд Бразилії запровадив низку реформ, спрямованих на просування прозорих державних закупівель. У цій роботі ми розглянемо поточний стан державних закупівель у Бразилії та реформи, які були впроваджені для сприяння прозорості.

Бразилія є однією з найбільших економік світу і має складну та децентралізовану систему державних закупівель. Процес закупівель у країні регулюється кількома законами та підзаконними актами, зокрема Федеральним законом про державні закупівлі (Lei nº 8.666/1993) [41] та Федеральним законом про запобігання корупції (Lei nº 12.846/2013) [41]. Незважаючи на ці закони та нормативні акти, державні закупівлі в Бразилії характеризуються корупцією, шахрайством та неефективністю.

За останні роки уряд Бразилії зробив кілька кроків для вирішення цих проблем та сприяння прозорим державним закупівлям. Ці реформи включають створення централізованої електронної системи закупівель, прийняття нових правил закупівель та створення Національної антикорупційної ради.

У 2014 році уряд Бразилії запустив Sistema de Compras do Governo Federal (SIGA) – централізовану систему електронних закупівель. SIGA покликана впорядкувати процес закупівель і сприяти прозорості та ефективності. Система дозволяє постачальникам реєструватися онлайн і подавати заявки на державні контракти. Система також дозволяє державним органам контролювати процес закупівель та забезпечувати дотримання правил і норм закупівель. [50]

У 2018 році уряд Бразилії прийняв нові правила закупівель, Закон № 13.448/2017. Нові правила мають на меті спростити процес закупівель і сприяти прозорості та підзвітності. Нові правила вимагають від державних установ публікувати свої плани закупівель та надавати детальну інформацію про процес закупівель. Правила також зобов'язують органи влади проводити дослідження ринку та враховувати соціальні та екологічні фактори при прийнятті рішень про закупівлі. [51]

У 2013 році уряд Бразилії створив Національну антикорупційну раду (Conselho Nacional de Combate à Corrupção). Рада відповідає за координацію та

моніторинг зусиль уряду щодо запобігання та боротьби з корупцією. Рада складається з представників різних державних установ, організацій громадянського суспільства та наукових кіл. Прозорі державні закупівлі мають важливе значення для підвищення підзвітності та ефективності в державному управлінні.

Україна також намагається розвивати систему контролю в сфері публічних закупівель. У 2016 році було створено Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), яке забезпечує контроль за декларуванням доходів службовців, в тому числі тих, які займаються проведенням державних закупівель. Також український законодавець у 2019 році ухвалив Закон “Про державні закупівлі”, який визначає принципи та процедури державних закупівель та передбачає контроль за їх виконанням. Однак, згідно з дослідженнями, система контролю в Україні ще потребує значних покращень, особливо в частині прозорості та ефективності контролю.

Одним з можливих шляхів покращення контролю в Україні може стати використання світового досвіду. Наприклад, можна навчитися використовувати більш прозоро систему електронного моніторингу закупівель, яка дозволяє контролювати процес закупівель в режимі реального часу та оперативно виявляти порушення. Також варто навчитися використовувати ефективні методи громадського контролю, які дозволяють залучати громадськість до моніторингу державних закупівель та виявлення порушень.

Проте, для використання світового досвіду в Україні необхідна політична воля та відповідальність з боку влади та службовців. Також важливо забезпечити фінансову підтримку для реалізації проєктів з покращення контролю в сфері державних закупівель.

У висновку можна сказати, що контроль в сфері публічних закупівель є важливим елементом, що забезпечує прозорість та ефективність державних закупівель. У світі існує багато досвіду в реалізації такого контролю, який може бути корисним для впровадження в Україні. Використання світового досвіду може допомогти покращити систему контролю в Україні та забезпечити прозорість та

ефективність державних закупівель. Однак, для цього необхідна політична воля та відповідальність з боку влади та службовців.

3.2. Ключові проблеми та вектори розвитку фінансового контролю у сфері публічних закупівель в Україні в контексті європейської інтеграції

У контексті європейської інтеграції України важливим вектором розвитку фінансового контролю є адаптація національного законодавства до вимог європейських директив та стандартів. Це необхідно для забезпечення відповідності системи публічних закупівель України стандартам Європейського Союзу та забезпечення можливості участі українських компаній у міжнародних тендерах. Для цього необхідно узгоджувати національне законодавство з європейськими директивами та стандартами, зокрема, у сфері захисту прав та інтересів учасників процедур закупівель, розробляти нові стандарти процедур закупівель, регулювати діяльність замовників та учасників процедур закупівель тощо.

Окрім цього, важливим вектором розвитку є підвищення рівня прозорості та відкритості в системі публічних закупівель. Для цього необхідно забезпечити доступність та відкритість інформації про публічні закупівлі, зокрема, про процедури, умови та критерії відбору учасників, умови укладання договорів та інформацію про результати закупівель. Для цього можна використовувати електронні платформи та інші сучасні інструменти, які дозволяють забезпечити відкритість та прозорість процедур закупівель.

Одним з важливих напрямків розвитку є підвищення рівня кваліфікації фахівців, що працюють у сфері публічних закупівель. Це передбачає необхідність забезпечення належного рівня підготовки та освіти для спеціалістів, які займаються цими процесами. Організація навчання та підвищення кваліфікації, проведення конференцій, семінарів та тренінгів відіграють важливу роль у підготовці фахівців

і наданні їм можливості ознайомитись зі змінами в законодавстві та найкращими практиками в галузі публічних закупівель.

Однак, не менш важливим аспектом є підвищення культури дотримання етики та принципів прозорості в системі публічних закупівель. Це означає, що окрім набуття необхідних знань та навичок, фахівці повинні бути освіченими в питаннях етичності та прозорості в своїй роботі. Вони повинні розуміти важливість етичних норм і зобов'язань, пов'язаних з публічними закупівлями, та дотримуватись їх у своїй діяльності. Засади прозорості також є невід'ємною частиною ефективного функціонування системи публічних закупівель. Вони включають в себе публікацію інформації про процеси закупівель, доступ до даних про учасників та умови угод, а також контроль і відкритий обмін інформацією між всіма сторонами, зацікавленими в публічних закупівлях.

Саме через вдосконалення підготовки фахівців та підвищення культури дотримання етичних норм та засад прозорості, система публічних закупівель може досягти більш високого рівня ефективності та довіри громадськості. Забезпечення належної освіти та підтримка постійного професійного розвитку спеціалістів у цій галузі є ключовими факторами для забезпечення справедливості, ефективності та прозорості у публічних закупівлях.

Не менш важливим вектором розвитку є створення ефективної системи моніторингу та оцінки результатів роботи системи публічних закупівель. Публічні закупівлі відіграють вирішальну роль у забезпеченні прозорості та ефективності витрат державних коштів. Проте, існують випадки, коли процедури закупівель порушуються або не відповідають вимогам законодавства.

Створення системи моніторингу є необхідним етапом для забезпечення правильного функціонування системи публічних закупівель. Ця система дозволить оперативно виявляти порушення законодавства про публічні закупівлі та вживати належні заходи для їх запобігання. Для досягнення цієї мети необхідно розробити комплексний підхід, включаючи створення спеціалізованих органів, використання сучасних інформаційних технологій та встановлення чітких процедур моніторингу.

Один із аспектів розвитку системи моніторингу полягає у впровадженні технологічних інструментів, таких як електронні платформи для проведення закупівель. Ці платформи дозволяють усунути ризик корупції та забезпечити прозорість процесу закупівлі. Крім того, вони забезпечують можливість контролювати кожну стадію закупівлі та реагувати на порушення в режимі реального часу. Це сприяє запобіганню недобросовісних дій та забезпеченню рівного доступу для всіх учасників.

Окрім електронних платформ, необхідно створити спеціалізовані органи, які будуть відповідальні за моніторинг системи публічних закупівель. Ці органи мають мати достатню кваліфікацію та ресурси для проведення незалежного аналізу та оцінки проведення закупівель. Вони повинні мати повноваження перевіряти документи, проводити перевірки на місцях та накладати адміністративні санкції у разі виявлення порушень.

Оцінка ефективності використання державних коштів є важливим етапом системи моніторингу. Для цього необхідно встановити чіткі критерії та індикатори, за допомогою яких буде визначатися результативність проведених закупівель. Така оцінка дозволить виявити проблемні сфери та розробити стратегії для поліпшення ефективності витрат державних коштів.

Загалом, створення ефективної системи моніторингу та оцінки результатів роботи системи публічних закупівель є невід'ємною складовою реформування публічного сектору. Це допоможе виявляти проблеми та недоліки у функціонуванні системи, забезпечувати дотримання законодавства та оптимальне використання державних коштів. Запровадження такої системи є важливим кроком на шляху до покращення економічного розвитку та забезпечення ефективного використання державних ресурсів.

Отже, розвиток системи фінансового контролю у сфері публічних закупівель в Україні має багато аспектів та вимагає комплексного підходу. Це включає в себе підвищення ефективності контролю, запобігання корупції та недобросовісній конкуренції, підвищення кваліфікації фахівців, співпрацю з міжнародними організаціями, створення ефективної системи аналітики та прогнозування ризиків,

забезпечення регуляторного впливу на діяльність замовників та багато іншого. Реалізація цих заходів необхідна для забезпечення ефективності та прозорості системи публічних закупівель в Україні, а також для підвищення конкурентоспроможності українських компаній на міжнародному ринку.

Також важливим вектором розвитку є співпраця з міжнародними організаціями, зокрема, Європейською комісією, Європейським банком реконструкції та розвитку, Організацією Об'єднаних Націй та іншими організаціями, що надають допомогу в розвитку системи публічних закупівель. У рамках такої співпраці можна отримати фінансову, технічну та консультаційну підтримку, а також навчитися від кращих світових практик у цій галузі.

Наступним важливим аспектом є розвиток системи аналітики та прогнозування ризиків у сфері публічних закупівель. Це дозволить оперативно виявляти та запобігати корупційним схемам, зменшувати ризики порушень законодавства про публічні закупівлі та підвищувати ефективність використання державних коштів. Для цього можна використовувати сучасні технології та інструменти, такі як штучний інтелект, аналіз даних, моделювання процесів тощо.

Крім того, необхідно забезпечувати регуляторний вплив на діяльність замовників, зокрема, через регулювання їх поведінки, забезпечення стандартів етичності та засад прозорості в системі публічних закупівель. Для цього можна використовувати різноманітні інструменти, такі як етичні кодекси, моніторинг діяльності замовників, встановлення санкцій за порушення законодавства про публічні закупівлі та інше.

Важливим аспектом є забезпечення доступності та відкритості інформації про процедури закупівель. Для цього необхідно забезпечити відкритий доступ до даних про процедури закупівель, зокрема, про умови відбору учасників, умови укладання договорів та іншу інформацію, що може бути корисною для учасників процедур закупівель та для громадськості. Це дозволить забезпечити прозорість та відкритість у системі публічних закупівель, запобігти корупції та недобросовісній конкуренції, а також підвищити довіру до системи публічних закупівель.

Важливою складовою розвитку системи публічних закупівель є також забезпечення ефективного захисту прав та інтересів учасників процедур закупівель. Для цього необхідно забезпечити доступність та швидкість процедури розгляду скарг та спорів, зокрема, шляхом впровадження електронних засобів зв'язку та інших сучасних технологій. Крім того, важливим є підвищення культури дотримання засад прозорості та етики в системі публічних закупівель, що забезпечить дотримання законодавства та запобігання корупційним схемам.

Отже, розвиток системи фінансового контролю у сфері публічних закупівель в Україні має ключові проблеми та вектори розвитку, які пов'язані з підвищенням ефективності контролю, запобіганням корупції та недобросовісній конкуренції, підвищенням кваліфікації фахівців, співпрацею з міжнародними організаціями, створенням ефективної системи аналітики та прогнозування ризиків, забезпеченням регуляторного впливу на діяльність замовників та багато іншого. Важливою умовою успішного розвитку системи публічних закупівель є забезпечення відкритості, прозорості та доступності інформації, забезпечення захисту прав та інтересів учасників процедур закупівель та дотримання засад етики та прозорості в системі публічних закупівель.

У контексті європейської інтеграції, Україна зобов'язана дотримуватись стандартів та вимог Європейського Союзу щодо публічних закупівель, зокрема, щодо забезпечення прозорості, конкуренції та ефективності використання державних коштів. Для досягнення цих цілей необхідно відповідним чином адаптувати національне законодавство до вимог Європейського Союзу, підвищувати кваліфікацію фахівців, розвивати систему моніторингу та оцінки результатів роботи системи публічних закупівель, сприяти розвитку електронних інструментів у цій галузі та багато іншого.

Загалом, розвиток системи фінансового контролю у сфері публічних закупівель є важливою умовою розвитку економіки та забезпечення ефективного використання державних коштів. Реалізація вищезазначених заходів дозволить покращити ефективність та прозорість системи публічних закупівель, зменшити ризики корупції та недобросовісної конкуренції, підвищити

конкурентоспроможність українських компаній на міжнародному ринку та забезпечити виконання міжнародних зобов'язань України щодо публічних закупівель у контексті європейської інтеграції.

Проте, важливо зазначити, що ефективний розвиток системи фінансового контролю у сфері публічних закупівель потребує системної та постійної уваги з боку державних органів, бізнесу та громадськості. Відповідальність за забезпечення ефективності та прозорості системи публічних закупівель несуть усі учасники процесу, тому важливо прагнути до взаємодії та співпраці між усіма зацікавленими сторонами для досягнення спільної мети.

Отже, розвиток системи фінансового контролю у сфері публічних закупівель є важливим завданням для України, яке стоїть перед державою в контексті європейської інтеграції та забезпечення ефективного використання державних коштів. Реалізація вищезазначених заходів дозволить покращити ефективність та прозорість системи публічних закупівель, забезпечити дотримання законодавства, запобігти корупції та недобросовісній конкуренції, підвищити конкурентоспроможність українських компаній на міжнародному ринку та забезпечити виконання міжнародних зобов'язань України щодо публічних закупівель, що є важливим елементом інтеграції української економіки в європейський простір. Крім того, впровадження ефективного фінансового контролю допоможе залучати іноземних інвесторів та партнерів, які будуть довіряти українському ринку та мати впевненість у чесності та прозорості процесів публічних закупівель. Захист інтересів держави та громадян, ефективне використання бюджетних коштів, забезпечення рівних умов для всіх учасників процесу, а також збільшення довіри до державних органів і системи публічних закупівель загалом — це основні переваги, які можуть бути досягнуті завдяки розвитку системи фінансового контролю у сфері публічних закупівель в Україні.

ВИСНОВКИ

Отримані результати дослідження показали, що фінансовий контроль у сфері публічних закупівель є важливою складовою ефективного використання бюджетних коштів та запобігання корупційним проявам. У роботі було проаналізовано особливості фінансового контролю в Україні, виявлені його недоліки та запропоновані шляхи їх подолання.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що в Україні існує проблема з ефективністю фінансового контролю у сфері публічних закупівель, що може призвести до недостатньої контрольованості витрат коштів державного бюджету та зростання корупційних ризиків. Для подолання цих проблем необхідно проводити системні заходи, спрямовані на покращення законодавчої бази, підвищення кваліфікації контролюючих органів, впровадження новітніх технологій у фінансовий контроль.

У цілому, робота над дослідженням фінансового контролю у сфері публічних закупівель та його розвитку в Україні дозволила зробити висновки про необхідність удосконалення системи контролю за використанням бюджетних коштів та впровадження нових підходів у цій сфері. Результати дослідження можуть бути використані для подальших наукових робіт та розробки практичних рекомендацій з удосконалення фінансового контролю в Україні. Зокрема, для покращення ефективності фінансового контролю у сфері публічних закупівель необхідно звернути увагу на наступні аспекти: посилення законодавчого регулювання фінансового контролю та встановлення чітких вимог до контролюючих органів, що забезпечать їх ефективну роботу; впровадження новітніх технологій у фінансовий контроль, таких як штучний інтелект, блокчейн, аналітичні системи тощо; підвищення кваліфікації контролюючих органів та працівників, що займаються фінансовим контролем, для забезпечення їх професійної компетентності та високої якості роботи; встановлення ефективного механізму звітності та обліку витрат у сфері публічних закупівель, що дозволить забезпечити контроль за використанням бюджетних коштів.

У результаті проведеного дослідження також можна зробити висновок, що питання фінансового контролю у сфері публічних закупівель є актуальним та потребує системних змін, розв'язання цих проблем вимагає уваги та спільних зусиль з боку владних органів, контролюючих органів, бізнес-спільноти та громадськості.

Ефективність законодавства та практики у сфері державних закупівель є гарантією економії бюджетних коштів та отримання якісних товарів, робіт та послуг. Основні проблеми виникають через вади законодавчої основи, яка керує процесом державних закупівель. Висновки та пропозиції з проведеного дослідження включають:

- Публічні закупівлі впливають на попит та пропозицію на ринку, розвиток конкуренції, займають значну частину економіки розвинутих країн та можуть стимулювати інновації.
- У демократичному суспільстві прозорість державних витрат є важливою передумовою для мінімізації втрат фінансових ресурсів та підвищення ефективності виконання державних функцій.
- Витрати держави на виконання функцій здійснюються через механізм публічних закупівель, при цьому основна мета фінансового контролю полягає у дотриманні законодавства замовниками.
- З 2015 року кількість унікальних постачальників та державних замовників зросла, частка фізичних осіб-підприємців збільшилася, що свідчить про зростання інтересу малого та середнього бізнесу у співпраці з державою, а також про розширення використання електронної системи “ProZorro”.
- З 2016 по 2019 роки контроль над публічними закупівлями став окремою формою державного фінансового контролю, раніше він входив до складу державного фінансового аудиту чи інспектування.

Проте, із початком війни росії проти України, що потягло за собою негативні наслідки у сфері публічних закупівель: було затверджено низку важливих змін законодавства. Наприклад, як для органів Держаудитслужби відсутні

повноваження, які дозволяли б дізнатися правопорушні дії та в результаті притягнути до відповідальності.

Для подальшого розвитку фінансового контролю в Україні необхідно проводити постійний моніторинг та оцінку ефективності здійснення контролюючими органами своїх функцій та здібності до запобігання корупції та інших недоречностей у сфері публічних закупівель. Також важливим є впровадження міжнародних стандартів та рекомендацій у сфері фінансового контролю та боротьби з корупцією, що дозволить відповідати вимогам міжнародної спільноти та забезпечить уніфікацію фінансового контролю в різних країнах.

Враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що фінансовий контроль у сфері публічних закупівель є важливим елементом ефективного використання бюджетних коштів та запобігання корупційним проявам. В Україні існує проблема з ефективністю фінансового контролю у цій сфері, проте її можна подолати шляхом системних заходів, які передбачають підвищення кваліфікації контролюючих органів, використання новітніх технологій та встановлення чітких вимог до їх роботи. Такі заходи допоможуть забезпечити ефективний фінансовий контроль у сфері публічних закупівель в Україні та зменшити ризик корупції та інших недоречностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України: за станом на 16 січня 2003р. Верховна Рада України. Офіц. Вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (Дата звернення: 5.04.2023).
2. Германчук, П. К., Гулько, в. В., Мних, Є. В., Рубан, Н. І., & Сивульського, М. І. Розвиток державного фінансового контролю в Україні. Серія «Податкова та митна справа в Україні», 1242.
3. Про публічні закупівлі: Закон України: за станом на 12 квітня 2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (Дата звернення: 5.04.2023).
4. Методичні рекомендації з проведення аудиту публічних закупівель (2016). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0055329-16> (Дата звернення: 5.04.2023).
5. Методичні рекомендації з моніторингу публічних закупівель: Закон України: за станом на 12 квітня 2016 (2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0128329-17> (Дата звернення: 5.04.2023).
6. Про регуляторний контроль у сфері публічних закупівель: Закон України: за станом на 12 квітня 2016 (2018). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2690-19> (Дата звернення: 5.04.2023).
7. Про фінансову інспекцію в Україні: Закон України: за станом на 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-19> (Дата звернення: 5.04.2023).
8. Про електронні закупівлі в Україні: Закон України: за станом на 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18> (Дата звернення: 5.04.2023).
9. Ризик-орієнтований контроль в публічних: закупівлях Закон України: станом на 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0018329-17> (Дата звернення: 5.04.2023).
10. Забезпечення незалежності контролюючих органів: Закон України: за станом на 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2666-19> (Дата звернення: 7.04.2023).

11. Про підвищення кваліфікації працівників контролюючих органів: Закон України: за станом на 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-19> (Дата звернення: 7.04.2023).

12. Громадський контроль в сфері публічних закупівель: Закон України: за станом на 2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-19> (Дата звернення: 7.04.2023).

13. Закон України "Про публічні закупівлі" у зв'язку з відокремленням діяльності: Закон України: за станом на 2020 рік. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/300-20#n2> (Дата звернення 20.04.2023).

14. Закон України "Про державний фінансовий контроль". Закон України: за станом на 12 квітня 2018 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-14#Text> (Дата звернення 20.04.2023).

15. Положення про Державну аудиторську службу України. Постанова Кабінету Міністрів України: за станом на 2016 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-п#Text> (Дата звернення 20.04.2023).

16. Світлицька І.О., Мельник О.М. (2019). Проблеми нормативно-правового забезпечення фінансового контролю та моніторингу публічних закупівель в Україні. Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 36.

17. Коваленко О.М. (2018). Моніторинг публічних закупівель в Україні: стан та перспективи розвитку. Економіка та суспільство, №17.

18. Литвин В.М. (2017). Фінансовий контроль та моніторинг публічних закупівель в Україні: проблеми та напрями удосконалення. Економіка та право, №1.

19. Булавін В.В., Ткаченко О.В. (2019). Удосконалення системи контролю та моніторингу публічних закупівель в Україні: теоретико-методологічний аспект. Фінанси України, №10.

20. Головка Т.Є., Чорна Н.В. (2019). Впровадження сучасних технологій у контрольно-наглядову діяльність публічних закупівель в Україні. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка, №6. С.34-35

21. Гриценко І.І. (2018). Підвищення кваліфікації та відповідальності учасників контрольно-наглядової діяльності в системі публічних закупівель в Україні. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки, №1., С.45-51.
22. Лисяк Л. (2015). Розвиток державного фінансового контролю в Україні. Економічний вісник університету, 1(26), 200-206.
23. Задворний В. Двобій Prozorro з корупцією. Економічна правда. 23 березня 2020 р. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/03/23/658092/> (Дата звернення 19.04.2023).
24. Заєць Н. М. Контроль в сфері державних закупівель та вплив його результатів на ефективність здійснення процедур закупівель. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. 2016. No 30. С. 216–223.
25. Хорунжак Н. М. Публічні закупівлі: шляхи вирішення організаційних і контрольно- облікових проблем. Сталий розвиток економіки. 2016. No 3 (32). С. 143–149.
26. Балан А. А., Витчак І. В. Державний фінансовий контроль в сфері державних закупівель. Економіка: реалії часу. 2014. No 5 (15). С. 108–114.
27. Здирко Н. Державне регулювання та контроль у сфері публічних закупівель. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2019. Випуск 3-4. С. 79-89.
28. Кириленко О, Русін В. Напрями мінімізації фінансових шахрайств у сфері публічних закупівель. Світ Фінансів. 2020. No2 (63). С. 62-76
29. Письменна М. С. Контроль дотримання принципів державних закупівель. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Економіка і менеджмент. 2016. Вип. 22. С. 176–179.
30. Ткаченко Н. Трансформація публічних закупівель в Україні. Економіка України. 2018. No9. С. 123-138.
31. Фалко Ю. В. Інституційна модернізація механізмів фінансового контролю в системі управління державними закупівлями в Україні. Вісник Національної Про

публічні закупівлі Академії державного управління при Президентіві України. 2014. № 3. С. 78-83.

32. Хорунжак Н.М. Публічні закупівлі: шляхи вирішення організаційних і контрольно-облікових проблем. Сталий розвиток економіки. 2016. № 3(32). С. 143-149.

33. Шалімова Н.С. Міжнародний рейтинг ефективності системи публічних закупівель та його використання в державному аудиті. Економічний простір. 2017. № 127. С. 48–60.

34. Бедринець, М. Д. (2015). Розвиток державного внутрішнього фінансового контролю в Україні. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент, (10), 224-227.

35. Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 р. № 215. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF/print> (Дата звернення: 5.04.2023).

36. Звіт сфери публічних закупівель: аналіз функціонування системи публічних закупівель та узагальнену інформацію про результати здійснення контролю у сфері закупівель за 2019 р. Офіційний вебпортал Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=c75452b3-bcf4-4bb7-b643-2a9069682cc5&title=ZvitSferiPublichnikhZakupivelZa2019-Rik-vizualizovanaVersiia-> (Дата звернення: 6.04.2023).

37. Звіт сфери публічних закупівель: аналіз функціонування системи публічних закупівель та узагальнену інформацію про результати здійснення контролю у сфері закупівель за 2018 р. Офіційний вебпортал Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3befc2bd-57c1-4e5b-9d2c-e36a1f624b8c&title=ZvitSferiPublichnikhZakupivelZa2018-Rik> (Дата звернення: 6.04.2023).

38. Азаренкова Г.М., Олефір Є.А., Крюкова Г.К. Використання адаптивних моделей прогнозування в сучасних умовах фінансово-економічного простору. Бізнес Інформ. 2015. No 10. С. 136–145.

39. Антикорупційний моніторинг. URL: <http://acm-ua.org/> (Дата звернення: 12.04.2023).

40. Балан А.А., Витчак І.В. Державний фінансовий контроль у сфері державних закупівель. Економіка: реалії часу. 2014. No 5(15). С. 108–114. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n5.html> (Дата звернення: 20.04.2023).

41. Буряченко А.Є., Логвінов П.В. Ідентифікація результатів використання програмно-цільового методу в бюджетному процесі. Науковий вісник Національного гірничого університету. 2015. No 2. С. 123–129. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvngu_2015_2_21 (Дата звернення: 13.04.2023).

42. Вареник В.М., Євчин Л.О. Особливості застосування системи державних закупівель ProZorro (Прозорро). Європейський вектор економічного розвитку. 2016. No 2(21). С. 6–15.

43. Гальчинський Л.Ю., Гаврилова А.Г. Оцінка функціонування електронної системи ProZorro як інструмента державних закупівель. Актуальні проблеми економіки та управління. 2017. No 11. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/102574/97652> (Дата звернення: 29.04.2023).

44. Конащук Н.Е. Контроль у сфері публічних закупівель. Управління економічними процесами: сучасні реалії та виклики: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф., 23-24 березня 2017 р. Мукачеве: МДУ, 2017. С. 248–249.

45. Конащук Н.Е. Фінансові інструменти стимулювання розвитку транспортної інфраструктури. Ринок цінних паперів України. 2016. No 3–4. С. 77–84.

46. Науменко С.М. Система тендерних закупівель: теоретико-методологічні підходи до дефініції і класифікації. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2014. Вип. 1(2). С. 242–247.

47. Парасій-Вергуненко І.М. Аналіз публічних закупівель: методичні та практичні аспекти. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2017. No 7(35). С. 65–71.

48. Науменко С. М. Система тендерних закупівель: теоретико-методологічні підходи до дефініції і класифікації [Електронний ресурс] / С. М. Науменко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. - 2014. - URL:<http://journals.uran.ua/index.php/2225-6407/article/view/36419>. (Дата звернення: 01.05.2023)

49. Хусанова К. Ю. Корупція в сфері державних закупівель: форми прояву та засоби протидії в контексті нового антикорупційного законодавства / Катерина Юріївна Хусанова. 2010. URL:<http://irbisnbuv.gov.ua/> (Дата звернення: 02.05.2023)

50. Мельников О. С. Шляхи протидії корупції у сфері державних закупівель / О. С. Мельников , - 2016: - URL: до ресурсу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2016-1/doc/2/04.pdf>. (Дата звернення: 02.05.2023)

51. Катроша Л. Система державних закупівель в Україні: теоретичні Аспекти/ Л. Катроша // Соціально-економічні проблеми і держава. 2012. Вип.2 (7). С. 98-107. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2012/12kIvuta.pdf>. (Дата звернення: 03.05.2023)

52. Зубар В. В. Формування механізму управління системою державних закупівель в Україні: дис. канд. держ. упр. : 25.00.02 / Зубар Владислав Володимирович Запоріжжя, 2010. С.12-13.

53. Гальчинський Л. Ю. Імітаційна модель оцінки механізму державних закупівель з метою підвищення їх ефективності / Л. Ю. Гальчинський, С. О. Носок, А. А Васильченко // Адаптивні системи автоматичного управління. - 2010. - № 16. - С. 23-32. - URL:: http://nbuv.gov.ua/UJRN/asau_2010_16_7. (Дата звернення: 03.05.2023)

54. ProZorro – електронна система публічних закупівель / Prozorro URL: <https://prozorro.gov.ua/ua/> (Дата звернення: 03.05.2023)

55. Інфоміст. Недоліки "ProZorro" / Інфоміст - URL:<http://infomist.ck.ua/odarych-znajshov-nedoliky-prozorro-dzherelo-infomist-ck-ua-infomist-ck-ua/>. (Дата звернення: 04.05.2023)
56. Електронні державні закупівлі: пошук українського шляху URL: <http://eupublicprocurement.org.ua/e-procurement-finding-a-way-for-ukraine.html?langRU> (Дата звернення: 04.05.2023)
57. Смиричинський В. В. Прок'юремент як механізми формування конкурентоспроможного ринку державних закупівель європейського типу в Україні / В. В. Смиричинський // Конкуренція. Вісник Антимонопольного Комітету України. - 2004. – No 4. - С. 11-16.
58. Про закупівлі товарів (робіт) і послуг. (Типовий Закон ЮНІСТРАЛ Комісії ООН з права міжнародної торгівлі : офіц. текст : станом на 1994]. URL:: <http://wap.nau.ua/list/?uid=1042.1.718&title>. (Дата звернення: 04.05.2023)
59. Про здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти Тимчасове положення, затверджене Постановою Кабінет Міністрів України від 28 березня 2008 р. № 274 - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/274-2008-п> . (Дата звернення: 04.05.2023)
60. Ткаченко Н. Б. Управління державними закупівлями : монографія / Н.Б.Ткаченко. – К. : Книга, 2007. - 296 с.
61. Методичний посібник з публічних закупівель. 2022. 82 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/575/1.pdf> (Дата звернення: 02.06.2023).
62. Звіт про використання бюджетних коштів Державної аудиторської служби України. 2021. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/866> (Дата звернення: 02.06.2023).